

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ
ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

Διπλωματική Εργασία

Η ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΣΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

του

ΣΟΦΙΑΔΗ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

Επιβλέπων Καθηγητής: ΛΑΔΑΣ ΑΝΕΣΤΗΣ

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος στην Εφαρμοσμένη
Λογιστική και Ελεγκτική

Νοέμβριος 2016

Περίληψη

Ο εσωτερικός έλεγχος διακρίνεται για το εύρος και την ποιότητα των υπηρεσιών του σε μία επιχείρηση, καλείται να προφυλάξει την επιχείρηση από κινδύνους που γεννιούνται στο εσωτερικό και εξωτερικό της περιβάλλον, προσπαθώντας να μειώσει την επίδραση τους και όσο το δυνατόν να τις εξαλείψει. Στην παρούσα εργασία δίνονται διάφοροι ορισμοί για τον εσωτερικό έλεγχο, αναφέρονται οι κατηγορίες που διακρίνεται, η εξέλιξη του μέσα στο χρόνο, η νομοθεσία που ρυθμίζει τις αρχές του εντός και εκτός Ελλάδας, και τα καθήκοντα που πρέπει να έχει ένας εσωτερικός ελεγκτής. Ακόμα, αναφέρονται όσα έχουν σημειωθεί παγκοσμίως για θέματα σχετικά με τον Εσωτερικό Έλεγχο.

Αποτέλεσμα των θεμάτων που προκύπτουν αλλά και για περαιτέρω αναζήτηση, παραθέτονται και σημεία που έχουν επισημανθεί από ανθρώπους που μελέτησαν τις διάφορες πτυχές του. Σημαντικά αποτελέσματα προκύπτουν από την μελέτη συγκεκριμένων μορφών απάτης όπως της **Parmalat**, όπου δίνουν τη δυνατότητα για περαιτέρω μελέτη, σκέψη και ενασχόληση με το επάγγελμα της Ελεγκτικής και του Εσωτερικού ή Εξωτερικού Ελέγχου.

Πίνακας περιεχομένων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 - ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
1.1 Διερευνητικά Ερωτήματα	5
1.2 Σκοπός της Εργασίας	5
1.3 Δομή της εργασίας	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 – ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ	6
2.1 Συσχέτιση εσωτερικού και Εξωτερικού ελέγχου.....	6
2.2 Η Συνεισφορά του Εσωτερικού ελέγχου στη Διαχείριση του Κινδύνου	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 – ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	15
3.1 Ιστορική Αναδρομή της Ελεγκτικής	17
3.2 Αρμόδια όργανα Ελέγχου στην Ελλάδα	19
3.3 Εσωτερικός έλεγχος	19
3.4 Ορισμός Εσωτερικού Ελέγχου	21
3.5 Είδη Εσωτερικού Ελέγχου	23
3.6 Οι Νόμοι για τον Εσωτερικό Έλεγχο.....	24
3.7 Καθήκοντα του Εσωτερικού Ελεγκτή	26
3.8 Κώδικας δεοντολογίας και ηθικής	27
3.9 Οικονομικές Καταστάσεις	29
3.10 Εσωτερικός έλεγχος και διαχείριση κινδύνου	31
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 – ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ	34
4.1 Το παράδειγμα της Capital Bank Corporation	35
4.2 Το παράδειγμα της Perry Drugstores Inc	37
4.3 Το παράδειγμα της Parmalat	40
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	43
Βιβλιογραφία	45
Ελληνική Βιβλιογραφία	45
Ξένη Βιβλιογραφία	45
Ξένη Αρθρογραφία	46
Ηλεκτρονικές Πηγές.....	46

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 : ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι ταχύτατες χρηματοοικονομικές εξελίξεις παγκοσμίως στην εποχή μας είναι περισσότερο έντονες από ποτέ. Οι συνεχόμενες νομικές και πολιτικές αλλαγές δημιούργησαν ένα περιβάλλον χωρίς «σύνορα» όπου έχουν επικρατήσει πλήρως οργανωμένες αγορές χρήματος, οικονομικοί οργανισμοί με σύνθετες μορφές, αναθεωρημένα αλλά και καινούρια επαγγέλματα και επιστήμες. Ο τομέας που βάλουν σημαντικά αυτές οι συνεχόμενες αλλαγές είναι ο επιχειρησιακός. Στην προσπάθεια που γίνεται από τις επιχειρήσεις να αντεπεξέλθουν στις σύγχρονες τάσεις καθώς και στον ανταγωνισμό του εξωτερικού περιβάλλοντος, γίνεται χρήση των λειτουργιών που παρέχει η επιστήμη της Λογιστικής.

Μέσω της λογιστικής οι επιχειρήσεις επεξεργάζονται και διαχειρίζονται τις πληροφορίες που πηγάζουν από τις συναλλαγές. Οι πληροφορίες αυτές αξιολογούνται και βγαίνουν τα συμπεράσματα από την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων. Τα άτομα που ενδιαφέρονται για αυτά τα αποτελέσματα χωρίζονται σε κατηγορίες που ονομάζονται «ομάδες ενδιαφερομένων» και ανήκουν στο εσωτερικό και εξωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης. Στις ομάδες ενδιαφερομένων ανήκουν το Διοικητικό Συμβούλιο, οι υπεύθυνοι των τμημάτων της επιχείρησης, οι ίδιοι οι εργαζόμενοι, οι μέτοχοι της επιχείρησης αλλά και οι ανταγωνιστές της ίδιας της επιχείρησης, οι δανειστές της, οι τράπεζες και το κράτος.

Στις επιχειρήσεις μεγάλου μεγέθους δημιουργείται σύγκρουση μεταξύ των ανθρώπων που εξάγουν τα αποτελέσματα και στους ενδιαφερόμενους των αποτελεσμάτων. Η συγκεκριμένη «αντιπαλότητα» αναπτύσσεται λόγω της ιδιοκτησίας. Για να καταφέρουν οι επιχειρήσεις να επιβιώσουν και να λειτουργήσουν απαιτούνται κεφάλαια. Τα κεφάλαια προέρχονται από τους μετόχους, από τράπεζες, από δανειστές ακόμα και από άλλες επιχειρήσεις που αποτελούν τα λεγόμενα συνδεδεμένα μέρη. Μια επιχείρηση που καταφέρνει σε ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον να είναι βιώσιμη και να πετυχαίνει αποτελέσματα θα έχει και μεγαλύτερη ενίσχυση. Έτσι, πολλές φορές για να έχει η μια επιχείρηση μεγαλύτερη εισροή κεφαλαίων μπορεί να παρουσιάζει παραποιημένες οικονομικές καταστάσεις στο σύνολο των ενδιαφερομένων του εξωτερικού περιβάλλοντος.

Η λογιστική επιστήμη όσον αφορά τα παρά πάνω, είναι επιφορτισμένη από την πλευρά της να καταγράφει τα γεγονότα που προκύπτουν μέσω των παραστατικών. Έτσι, δημιουργήθηκε η ανάγκη πρόληψης, αποφυγής και προστασίας από ηθελημένα ή εκούσια σφάλματα, πράξεις και συμπεριφορές που το αποτέλεσμα τους θα επιφέρουν δυσμενείς συνέπειες για την οικονομική μονάδα. Η **Ελεγκτική** είναι η επιστήμη που δημιουργήθηκε για την προστασία των συμφερόντων της οικονομικής μονάδας. Συγκεκριμένα, η ελεγκτική αποτελεί το κομμάτι της οικονομικής επιστήμης που παρουσιάζει το σύνολο αρχών και κανόνων σύμφωνα με τους οποίους πραγματοποιούνται οι έλεγχοι των οικονομικών καταστάσεων. Οι συγκεκριμένοι κανόνες έχουν στόχο την αξιοπιστία και την αντικειμενικότητα των χρηματοοικονομικών αποτελεσμάτων. Η Ελεγκτική ως λειτουργία αποτελείται από τρία τμήματα:

- Τον **Εξωτερικό έλεγχο**, που διενεργείται από ανεξάρτητα προς την επιχείρηση πρόσωπα.
- Τον **Εσωτερικό έλεγχο**, που θα αναλυθεί παρά κάτω.

- Τον **Κρατικό έλεγχο**, όπως ο φορολογικός έλεγχος που διενεργείται από κρατικούς ελεγκτές.

Οι επιχειρήσεις, συμπεριλαμβάνουν στο σύνολο των τμημάτων τους το ένα από τα κομμάτια της Ελεγκτικής και συγκεκριμένο το κομμάτι του **Εσωτερικού Ελέγχου**, που ως καθήκοντα του έχει:

- Τον έλεγχο της αξιοπιστίας και της αντικειμενικότητας των λογιστικών κινήσεων
- Τη διαφύλαξη των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης
- Την προστασία της επιχειρησιακής κουλτούρας και την τήρηση του εσωτερικού κανονισμού της επιχείρησης από το σύνολο της
- Την δράση με σκοπό την κερδοφορία και την συνεχόμενη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της επιχείρησης.

1.1 Διερευνητικά Ερωτήματα

Τα διερευνητικά ερωτήματα αφορούν τα εξής:

- Ποιες είναι οι διαφορές Εσωτερικού και Εξωτερικού ελεγκτή;
- Ποια είναι η χρησιμότητα του Εσωτερικού Ελέγχου στη Διαχείριση Κινδύνου

1.2 Σκοπός της Εργασίας

Σκοπός της εργασίας είναι να αναλυθεί εξ αρχής ο Εσωτερικός Έλεγχος, τα χαρακτηριστικά του, και οι λειτουργίες που προσφέρει στη πορεία μιας επιχείρησης. Ακόμα, να καθορίσει τα καθήκοντα και τον τρόπο εργασίας του Εσωτερικού Ελεγκτή. Επιπλέον, να γίνει αναφορά στον τρόπο συνεργασίας Εσωτερικού και Εξωτερικού ελέγχου αλλά και στην συνεισφορά του Εσωτερικού ελέγχου στη διαχείριση του κινδύνου. Τέλος να αναλυθούν παραδείγματα απάτης και το τι θα έπρεπε να κάνει ο Εσωτερικός Έλεγχος προκειμένου να τα αποτρέψει.

1.3 Δομή της εργασίας

Για την ανάλυση του εσωτερικού ελέγχου και την συνεισφορά του στην Ελεγκτική η εργασία έχει διαχωριστεί σε πέντε κεφάλαια. Στο Πρώτο Κεφάλαιο, γίνεται εισαγωγή και ανάλυση στα θέματα που αφορούν τον οικονομικό τομέα και στο λόγο που δημιουργήθηκε ο θεσμός του Εσωτερικού Ελέγχου. Στο Δεύτερο Κεφάλαιο, παρουσιάζεται η βιβλιογραφική επισκόπηση του Εσωτερικού Ελέγχου καθώς και οι αναφορές που έχουν γίνει από μελετητές όσον αφορά τα χαρακτηριστικά του. Στο Τρίτο Κεφάλαιο, το Θεσμικό Πλαίσιο γίνεται επεξήγηση και πλήρης ανάλυση του Εσωτερικού Ελέγχου. Στο Τέταρτο Κεφάλαιο, γίνεται μελέτη Περιπτώσεων Απάτης. Στο Πέμπτο Κεφάλαιο, αναφέρονται τα συμπεράσματα από την εργασία καθώς και η βιβλιογραφία που χρησιμοποιήθηκε για την ολοκλήρωση της εργασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

2.1 Συσχέτιση Εσωτερικού και Εξωτερικού Ελέγχου

Σύμφωνα με τον **Morgan (1979)**, ο εσωτερικός έλεγχος ιστορικά έχει θεωρηθεί ως μια λειτουργία παρακολούθησης, το σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου οργανωτικά αποτελεί «τον αστυνομικό» της επιχείρησης και είναι αναγκαίο συστατικό της, όμως αποτελεί ταυτόχρονα και ένα μηχανισμό που είναι υποταγμένος στην προσπάθεια επίτευξης των εταιρικών στόχων. Ωστόσο, το **Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών**, et al ορίζει τον εσωτερικό έλεγχο ως την «ανεξάρτητη υπηρεσία αξιολόγησης», η οποία συστάθηκε στο πλαίσιο ενός οργανισμού για να εξετάζει και να αξιολογεί τις δραστηριότητές του.

Οι Εσωτερικοί ελεγκτές είναι εργαζόμενοι εντός της οικονομικής μονάδας και προσλαμβάνονται από την διοίκηση της εταιρείας, με σκοπό να εκτιμήσουν και να αξιολογήσουν την λειτουργία της και μέσω της εξοικείωσης τους με τον οργανισμό, εφόσον λειτουργούν μέσα σε αυτόν, να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με το εργατικό δυναμικό αλλά και να αναδεικνύουν τις περιπτώσεις που ενέχουν κινδύνους απάτης και ατασθαλιών. Ο ρόλος του εσωτερικού ελεγκτή είναι να ενημερώνει την διοίκηση αποκαλύπτοντας τα προβλήματα και τις ελλείψεις που προκύπτουν στην πορεία του οικονομικού οργανισμού, όπου κρίνεται απαραίτητο. Στόχος λοιπόν είναι, να παρέχουν ένα υψηλό επίπεδο ελέγχου επεξεργαζόμενοι τις πληροφορίες που απορρέουν από την εργασία τους και να βοηθήσουν όσο το δυνατόν περισσότερο στην διαχείριση και την παράκαμψη του κινδύνου. Το αποτέλεσμα αυτό υποδηλώνει σύμφωνα με τον **Goodwin et. al (2006)**, ότι οι επιχειρήσεις που ασχολούνται με μεγαλύτερη εσωτερική παρακολούθηση ελέγχου απαιτούν επίσης υψηλότερη ποιότητα εξωτερικών ελέγχων.

Τα παρά πάνω σε συνδυασμό με την αυξημένη ικανότητα και το εύρος εφαρμογής των εργασιών εσωτερικού ελέγχου επέτρεψε στους εξωτερικούς ελεγκτές να βασίζονται ολοένα και περισσότερο στις εργασίες και τα συμπεράσματα του εσωτερικού ελέγχου κατά την διεξαγωγή του εξωτερικού ελέγχου. Επιπλέον, ως αποτέλεσμα της αύξησης του κοστολογίου της επένδυσης σε εξωτερικό έλεγχο, οι εταιρείες αναζητούν τρόπους για τη μείωση των δαπανών του αντικαθιστώντας ορισμένες διαδικασίες του με αυτές του εσωτερικού ελέγχου. Περαιτέρω ανάλυση δείχνει ότι οι πελάτες μπορούν να επηρεάσουν το βαθμό της συμβολής του εσωτερικού ελέγχου για την βελτίωση της λειτουργίας της επιχείρησης και, ανάλογα με το επίπεδο του εγγενούς κινδύνου, είτε με τη διαχείριση διαθεσιμότητας εσωτερικού ελέγχου ή διευκολύνουν την ενίσχυση του συντονισμού μεταξύ των εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών. Έτσι, σε αναφορά που έγινε από τον **Goodwin (2004)**, και από τους παραπάνω ορισμούς, είναι σαφές ότι ο εσωτερικός έλεγχος δεν είναι απλώς ένα μονόπλευρο εργαλείο για τον έλεγχο της τάξης και της ορθότητας ορισμένων καταστάσεων, αλλά είναι μια μέθοδος για την ανίχνευση της προστιθέμενης μέχρι μια εταιρεία αξία, επιτυγχάνοντας τον δείκτη της αποτελεσματικότητας και την κερδοφορία της εταιρείας.

Οι Εξωτερικοί ελεγκτές είναι ανεξάρτητο προσωπικό και μη οικείο, το οποίο προέρχεται από το εξωτερικό περιβάλλον μιας εταιρείας και προσλαμβάνονται από τους μετόχους με σκοπό να αξιολογήσουν τις οικονομικές καταστάσεις, και την πορεία των κινήσεων της. Λειτουργούν για λογαριασμό της διοίκησης

και τα ευρήματα τους τα δημοσιοποιούν στους ενδιαφερόμενους χρήστες έχοντας υποχρέωση να εκφράζουν πάντα ανεξάρτητη και ανεπηρέαστη γνώμη. Ο εξωτερικός ελεγκτής πρέπει να πραγματοποιήσει λογιστικό έλεγχο σε ανεκτά οικονομικά επίπεδα για την εταιρεία, αποδοτικά και αποτελεσματικά. Επομένως χρειάζονται την βοήθεια των εσωτερικών ελεγκτών και όσο είναι δυνατό να χρησιμοποιούν στο μέγιστο τα αποτελέσματα της εργασίας τους όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο, όπως και οι εσωτερικοί ελεγκτές με την σειρά τους έχουν ανάγκη από την στήριξη τους.

Η συνεργασία της δραστηριότητας του εσωτερικού ελέγχου με την δραστηριότητα του εξωτερικού ελέγχου σύμφωνα με τον **Dobroțeanu και Dobroțeanu (2002)**, είναι πολύ σημαντική και από τις δύο απόψεις. Συγκεκριμένα από το σημείο του εξωτερικού ελέγχου είναι σημαντική γιατί βοηθά τους εξωτερικούς ελεγκτές να αυξήσουν την αποτελεσματικότητα του ελέγχου των οικονομικών καταστάσεων, ενώ από το σημείο του εσωτερικού ελέγχου φαίνεται από το γεγονός ότι ο συντονισμός εξασφαλίζει για τον εσωτερικό έλεγχο που αποτελεί ένα συν των βασικών πληροφοριών για την αξιολόγηση των κινδύνων ελέγχου.

Ο τρόπος συνεργασίας γίνεται κατανοητός από τον βαθμό εξάρτησης του εσωτερικού από τον εξωτερικό έλεγχο. Για παράδειγμα όταν οι εξωτερικοί ελεγκτές στηρίζονται απόλυτα στις εργασίες των εσωτερικών ελεγκτών σαφώς ο βαθμός εξάρτησης είναι μεγάλος, ενώ σε άλλους ελέγχους η εξάρτηση είναι μικρότερη σε βαθμό επομένως οι εσωτερικοί ελεγκτές χρησιμοποιούνται ως απλά βοηθοί των εξωτερικών ελεγκτών. Κατά τη χρήση των εσωτερικών ελεγκτών ως άμεσοι βοηθοί, ο εξωτερικός ελεγκτής ζητά οι εσωτερικοί ελεγκτές να εκτελέσουν κάποια πτυχή του έργου των εξωτερικών ελεγκτών, ενώ οι εξωτερικοί ελεγκτές σχεδιάζουν τη φύση, το χρονοδιάγραμμα, και την έκταση του ελέγχου. Κατανοώντας τον βαθμό εξάρτησης απορρέουν χρήσιμα συμπεράσματα για το διοικητικό συμβούλιο σχετικά με την δομή και την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου.

Το **Ελεγκτικό Πρότυπο 65 (SAS 65)**, αναφέρει τις ακόλουθες διαδικασίες που μπορεί να είναι αποτελεσματικές στο συντονισμό των εργασιών μεταξύ των εσωτερικών και των εξωτερικών ελεγκτών. Συγκεκριμένα ο συντονισμός επιτυγχάνεται κάνοντας περιοδικές συναντήσεις/συζητήσεις, προγραμματίζοντας το ελεγκτικό έργο, παρέχοντας πρόσβασης στα φύλλα εργασίας στους εσωτερικούς ελεγκτές, επανεξετάζοντας τις εκθέσεις του εσωτερικού ελέγχου, συζητώντας πιθανά θέματα λογιστικής και ελεγκτικής κατά την πορεία των εργασιών τους

Οι εσωτερικοί και οι εξωτερικοί ελεγκτές εκτελούν το έργο τους με διαφορετικούς στόχους και διαφορετική φιλοσοφία, πολλές όμως από τις διαδικασίες είναι παρόμοιες κάτι που είναι λογικό όταν πρέπει να επιτευχθεί το επιθυμητό αποτέλεσμα. Η αποτελεσματική συνεργασία εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου οδηγεί σε ασφαλή και χρήσιμα συμπεράσματα και για τις δύο πλευρές, ικανοποιώντας την ανάγκη των ενδιαφερόμενων για πληροφόρηση και οδηγίες. Συντονισμός των εσωτερικών και εξωτερικών ελέγχων μπορεί να οδηγήσει σε πιο αποτελεσματικούς ελέγχους αλλά και σε μείωση του συνολικού κόστους. Η ομάδα για την ελεγκτική αποτελεσματικότητα ενθαρρύνει σε ένα υψηλό βαθμό τον συντονισμό και την

συνεργασία μεταξύ των εσωτερικών και των εξωτερικών ελεγκτών. Ο συντονισμός αυτός περιλαμβάνει ιδανικά ανακοινώσεις σχετικά με εγγενείς κινδύνους, και τους κινδύνους απάτης.

Σε αναφορά του ο **Sutton (1996)**, αναφέρει ότι ο διαχωρισμός των αρμοδιοτήτων μεταξύ της ομάδας που παρέχει υπηρεσίες εσωτερικού ελέγχου και εκείνης που παρέχει εξωτερικούς ελέγχους των οικονομικών καταστάσεων και όχι μόνο, μπορεί να ενισχύσει την εμπιστοσύνη του κοινού ότι η ανεξάρτητη γνώμη του εξωτερικού ελέγχου δεν επηρεάζεται από άλλες σχέσεις. Η αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ των δύο ελέγχων απαιτεί την αμοιβαία εμπιστοσύνη, την επικοινωνία, την δέσμευση και την έγκριση από το διοικητικό συμβούλιο. Ακόμα, αρμοδιότητα του διοικητικού συμβουλίου για να χτίσει ορθή εταιρική διακυβέρνηση, να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα των ελέγχων και την εποπτεία, να δημιουργήσει ισχυρό σύστημα εσωτερικού ελέγχου και ανεξάρτητο εξωτερικό έλεγχο. Επιπλέον, για να γίνει κατανοητή στους εξωτερικούς ελεγκτές η διαδικασία του εσωτερικού ελέγχου, θα πρέπει να υπάρχει απεριόριστη ροή πληροφοριών στο πρόσωπο τους. Τέλος και τα ελεγκτικά πρότυπα ενθαρρύνουν τις δύο ομάδες ελέγχου να συντονίσουν τις προσπάθειες τους για την ολοκλήρωση των εργασιών.

Η συμβολή του τμήματος του εσωτερικού ελέγχου στον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων απεικονίζεται ως το ποσοστό του ελέγχου των οικονομικών καταστάσεων που εκτελούνται από τους εσωτερικούς ελεγκτές, όπου το 0% υποδεικνύει ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές δεν επιτελούν καμία από τις εργασίες που απαιτούνται για την περάτωση του ελέγχου, και το 100% υποδεικνύει ότι από τους εσωτερικούς ελεγκτές πραγματοποιήθηκε το σύνολο ελέγχου. Ο **Felix et al (2001)**, απεικόνισε την εξίσωση για να δείξουν την συμμετοχή του εσωτερικού ελέγχου στον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων.

Συγκεκριμένα η εξίσωση είναι:

$$\text{IACONTRB} = \beta_0 + \beta_1 \text{AVAIL} + \beta_2 \text{IAQUAL} + \beta_3 \text{COORD} + \beta_5 \text{IRxAVAIL} + \beta_6 \text{IRxIAQUAL} + \beta_7 \text{IRXxCOORD} + \varepsilon$$

- Ο όρος **AVAIL** δείχνει τον διαθέσιμο χρόνο που έχουν οι εσωτερικοί ελεγκτές στον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων. Παίρνει τιμές από -2 έως 2.
- Ο όρος **IAQUAL** δείχνει την ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου, το πεδίο των τιμών που λαμβάνει είναι από 0 έως 100.
- Ο όρος **COORD** δείχνει την συνύπαρξη των δύο ομάδων ελέγχου, λαμβάνει τιμές από 1 έως 4.
- Ο όρος **IR** δείχνει τον κίνδυνο ανακρίβειας, λαμβάνει τιμή από 0 έως 1.

Οι ερευνητικές μελέτες από **Maletta (1993)**, et. al βρήκαν ότι οι καθοριστικοί παράγοντες των αποφάσεων της εξάρτησης από τον εσωτερικό έλεγχο διαφέρουν ανάλογα με το αν η απόφαση για εξάρτηση αφορά στην εργασία που έχει ήδη εκτελεστεί από τους εσωτερικούς ελεγκτές έναντι των εσωτερικών ελεγκτών που ενεργούν ως άμεσοι βοηθοί του εξωτερικού ελεγκτή. Τα αποτελέσματά μας δείχνουν ότι η συμβολή του εσωτερικού ελέγχου είναι ένας σημαντικός καθοριστικός παράγοντας για την ολοκλήρωση του εξωτερικού ελέγχου.

Στο πλαίσιο της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας, ο εσωτερικός έλεγχος έχει καθιερωθεί ως ένα βασικό μέσο για την ακριβή διαχείριση των τυχόν επιχειρηματικών οικονομικών πόρων σύμφωνα με την επιτροπή

Treadway (1987), et al. Ο **Cohen (2002)**, σημείωσε ότι ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του ψηφιδωτού εταιρικής διακυβέρνησης τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα και ότι η ανάπτυξη του εσωτερικού ελέγχου κατά τη διάρκεια των ετών έχει οδηγήσει σε πολύ προσοχή για την επίκληση για το έργο του εσωτερικού ελέγχου από τους εξωτερικούς ελεγκτές. Το **Χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης (2003)**, ψήφισε τον νόμο ότι όλες οι εισηγμένες εταιρείες πρέπει να έχουν μια λειτουργία εσωτερικού ελέγχου, είτε αυτή είναι εγκατεστημένη στο εσωτερικό της είτε να προέρχεται από εξωτερικούς συνεργάτες. Η απαίτηση αυτή εγκρίθηκε από την **Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς (SEC)**, αργότερα το ίδιο έτος. Σύμφωνα με τον **Beasley (2000)**, οι επενδύσεις των οικονομικών οργανισμών σε εσωτερικό έλεγχο έχουν αποδειχθεί αποτελεσματικές, καθώς οι εταιρείες με προσωπικό εσωτερικού ελέγχου είναι λιγότερο επιρρεπείς σε οικονομική απάτη από εταιρείες χωρίς υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου.

Στο σημερινό επιχειρηματικό περιβάλλον, σύμφωνα με το **Rezaee (1996)**, οι εσωτερικοί ελεγκτές παρέχουν πλέον τη διαχείριση με ένα πολύ ευρύτερο φάσμα πληροφοριών συμπεριλαμβάνοντας τα χρηματοοικονομικά στοιχεία της επιχείρησης την συμμόρφωση των δραστηριοτήτων του οργανισμού με την νομοθεσία και το πλάνο του διοικητικού συμβουλίου, για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας, της αποδοτικότητας και της οικονομίας των επιδόσεων και δραστηριοτήτων διαχείρισης.

Ο Εξωτερικός έλεγχος τώρα από την μεριά του σύμφωνα με τον **Davidson (2005)**, θεωρείται επίσης ως ένας σημαντικός ακρογωνιαίος λίθος της εταιρικής διακυβέρνησης, ιδιαίτερα όσον αφορά την πρόληψη και τον εντοπισμό της απάτης και των σφαλμάτων στις οικονομικές καταστάσεις. Το **Ελεγκτικό Πρότυπο 65 (SAS 65)** επιτρέπει, στους εξωτερικούς ελεγκτές να χρησιμοποιούν το έργο που έχει ολοκληρωθεί από τον εσωτερικό έλεγχο στην προσπάθεια που απαιτείται για την ολοκλήρωση του ελέγχου των οικονομικών καταστάσεων, που έχει σαν αποτέλεσμα μια αντίστοιχη μείωση στην αμοιβή του εξωτερικού ελέγχου. Σύμφωνα με αυτή την αντίληψη, ο **Felix (1998)**, σε έρευνα του προτείνει ότι ο κύριος λόγος που οι εξωτερικοί ελεγκτές χρησιμοποιούν το έργο του εσωτερικού ελέγχου κατά την εκτέλεση του χρηματοπιστωτικού ελέγχου γίνεται με σκοπό να μειωθεί το κόστος του εξωτερικού ελέγχου. Ο απλούστερος παράγοντας για τους εξωτερικούς ελεγκτές για να εξετάσει κατά τον προσδιορισμό της συμμετοχής της εσωτερικού ελέγχου στον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων είναι η διαθεσιμότητα. Από την πειραματική έρευνα που έγινε από τον **Abdel-khalik et. al. (1983)**, υποστηρίζεται ότι το πρόσημο στη σχέση μεταξύ της ποιότητας του εσωτερικού ελέγχου και της συμβολή του εσωτερικού ελέγχου στον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων είναι θετικό.

Οι **Gramling και Myers (2003)**, σημείωσαν ότι η συνεργασία μεταξύ εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου πρέπει να στηρίζεται σε αμοιβαία συνεργασία και επικοινωνία με σκοπό να βελτιωθεί η συνολική ποιότητα του οργανισμού και να καλυφθούν οι ανάγκες της εταιρικής διακυβέρνησης. Έτσι, μετά από σχετική έρευνα από τον **Wallman (1996)**, παρατηρήθηκε ότι οι εξωτερικοί ελεγκτές οπλισμένοι με μεγαλύτερη γνώση για τις ιδέες των επιχειρήσεων θα είναι πιο ικανοί να ανακαλύψουν σφάλματα ως εκ τούτου να εκτελέσουν έναν υψηλότερης ποιότητας έλεγχο. Οι εξωτερικοί ελεγκτές μπορούν επίσης να είναι πιο ικανοί να επικοινωνούν προβλήματα που ανακαλύπτουν σε σχέση με τους εσωτερικούς ελεγκτές

(που είναι υπό τον έλεγχο της διοίκησης), μειώνοντας την πιθανότητα των ζημιών των επενδυτών οφείλεται σε απάτη. Όμως σύμφωνα με την **KPMG (2003)**, επειδή οι εσωτερικοί ελεγκτές έχουν μεγαλύτερη γνώση σχετικά με τις λειτουργίες μιας επιχείρησης από εξωτερικούς ελεγκτές, είναι ιδιαίτερα έμπειροι στην αξιολόγηση της απάτης. Ο ισχυρισμός αυτός υποστηρίζεται από μελέτες της που δείχνουν ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές είναι πιο πιθανό να ανακαλύψει την απάτη από τους εξωτερικούς ελεγκτές.

Σε ορισμένες επιχειρήσεις, σύμφωνα με το **Αμερικανικό Ινστιτούτο Ορκωτών Ελεγκτών (AICPA)** και τον **Felix (1998)**, ο εσωτερικός έλεγχος μπορεί να οργανωθεί με τέτοιο τρόπο έτσι ώστε να υπάρχει διαθέσιμος χρόνος για την παροχή άμεσης βοήθειας προς τους εξωτερικούς ελεγκτές, ενώ σε άλλες επιχειρήσεις ο εσωτερικός έλεγχος μπορεί να έχει πολύ περιορισμένη διαθεσιμότητα όσον αφορά το χρονικό διάστημα του ελέγχου των οικονομικών καταστάσεων. Αναμένουμε ότι όσο μεγαλύτερη είναι η διαθεσιμότητα των εσωτερικών ελεγκτών για να βοηθήσει τον εξωτερικό ελεγκτή, τόσο μεγαλύτερη είναι η συμβολή εσωτερικού ελέγχου θα κάνει με τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων.

Σε ένα άλλο κομμάτι της συνεργασίας του εξωτερικού ελέγχου με τον εσωτερικό ο αρχιλογιστής **Michael Sutton (1986)**, παρατηρεί ότι οι εξωτερικοί ελεγκτές προσφέρουν υπηρεσίες εσωτερικού έλεγχου στους πελάτες τους, οι οποίες είναι πολύ στενά συνδεδεμένες με την παραδοσιακή διαχείριση και λειτουργία της επιχείρησης. Έτσι οι εξωτερικοί ελεγκτές μπορούν να έχουν την τάση να εξυπηρετούν την εταιρική διαχείριση και όχι τους μετόχους και τους επενδυτές. Η **AICPA** με Δημόσια Λογιστική Έκθεση (**1997**), ισχυρίζεται περαιτέρω ότι η απόδοση των εξωτερικών ελεγκτών μπορεί να βελτιωθεί εάν υποστηριχθεί από τις δραστηριότητες του εσωτερικού ελέγχου και είναι δυνατόν να βελτιώσει την ποιότητα των εξωτερικών ελεγκτών με σημαντική γνώση σχετικά με τον πελάτη, και τις δραστηριότητές του. Η μεγαλύτερη διορατικότητα των εξωτερικών ελεγκτών στον πελάτη το πιο πιθανό είναι ότι επιχειρηματικές συναλλαγές θα γίνει κατανοητό και βασικούς κινδύνους έλεγχο εντοπίστηκαν.

Το **Ελεγκτικό Πρότυπο 65 (SAS 65)**, υποδεικνύει ότι ο εξωτερικός ελεγκτής θα πρέπει να ενημερώνει τους εσωτερικούς ελεγκτές σχετικά, με τις ευθύνες που τους αρμόζουν όσον αφορά το σύνολο των διαδικασιών που πρέπει να εκτελέσουν καθώς και με τα θέματα που μπορεί να επηρεάσουν τη φύση, το χρονοδιάγραμμα και την έκταση των ελεγκτικών διαδικασιών.

Ενώ σύμφωνα με την **AICPA (1991)** με την σειρά τους οι εσωτερικοί ελεγκτές θα πρέπει να ενημερώσουν τους εξωτερικούς ελεγκτές όλα τα σημαντικά θέματα λογιστικής και ελεγκτικής θέματα που επισημάνθηκαν κατά τη διάρκεια του ελέγχου θα πρέπει να επιστήσουμε την προσοχή του εξωτερικού ελεγκτή. Το **Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών et. al.** εξετάζει επίσης το ζήτημα του συντονισμού, δηλώνοντας ότι ο υπεύθυνος του ελέγχου πρέπει να ανταλλάσσει πληροφορίες και να συντονίζει τις δραστηριότητες με άλλες εσωτερικές και εξωτερικές πηγές σχετικές διασφάλισης της ποιότητας και συμβουλευτικές υπηρεσίες. Ο συντονισμός αυτός αποσκοπεί στη διασφάλιση την επαρκή κάλυψη και την ελαχιστοποίηση της επικάλυψης των προσπαθειών.

Για τον αποτελεσματικό συντονισμό, οι εσωτερικοί και εξωτερικοί ελεγκτές θα πρέπει να λάβουν τις ακόλουθες πληροφορίες **CICA (1989)**: τις προγραμματισμένες εργασίες εσωτερικού ελέγχου για την

περίοδο, το γενικό σχέδιο ελέγχου των εξωτερικών ελεγκτών, τις αλλαγές στην οντότητα που μπορεί να επηρεάσει τις απαιτήσεις ελέγχου, νέες αναφορές ή απαιτήσεις που μπορεί να επηρεάσουν τις απαιτήσεις ελέγχου, δοκιμές που πρέπει να εκτελούνται από τους εξωτερικούς ελεγκτές (λόγω κινδύνου, υλικότητα, κλπ), την διαθεσιμότητα τόσο των εσωτερικών όσο και των εξωτερικών ελεγκτών, τα σημαντικά θέματα ελέγχου, τις ολοκληρωμένες εκθέσεις ελέγχου (ή τουλάχιστον περιλήψεις) και τα φύλλα εργασίας.

Οι εσωτερικοί ελεγκτές θα πρέπει επίσης να επανεξετάσουν κρίσιμα έγγραφα εργασίας των εξωτερικών ελεγκτών, αλλά και να παρατηρήσουν εγγραφές προσαρμογής και δικαιολογητικά. Αυτές οι αναθεωρήσεις βάσει των **Jarvis και Moran (1992)**, μπορεί να προειδοποιήσουν τους εσωτερικούς ελεγκτές σε τομείς που απαιτούν πιο εκτεταμένες δοκιμές από εξωτερικούς ελεγκτές συνήθως εκτελούν. Το **Ελεγκτικό Πρότυπο 65**, δείχνει ότι οι παράγοντες κινδύνου του ελέγχου θα πρέπει να θεωρούνται από τους εξωτερικούς ελεγκτές κατά τον προσδιορισμό της συμβολής του εσωτερικού ελέγχου για τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων.

Ο **Robert Mednick (1996)**, σε σχετικές αναφορές που έχουν γίνει για την ανεξαρτησία υποστηρίζει, πως ακρογωνιαίος λίθος του λογιστικού επαγγέλματος και ένα από τα πολύτιμα περιουσιακά στοιχεία είναι η ανεξαρτησία του ελεγκτή και η αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων που τίθενται σε κίνδυνο όταν οι εξωτερικοί ελεγκτές ασχολούνται σε μεγάλο βαθμό με την εκτέλεση των δραστηριοτήτων εσωτερικού ελέγχου. Η **Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς (SEC)** έχει εκφράσει ανησυχία ότι αυτή η σχέση μπορεί να δημιουργήσει μια «αμοιβαιότητα συμφερόντων» με τη διαχείριση των καταχωρίζοντας για τις οποίες ο ελεγκτής παρέχει υπηρεσίες.

Ενώ αρκετές μελέτες έχουν εξετάσει τα αποτελέσματα που έχει η εξωτερική ανάθεση του εσωτερικού ελέγχου π.χ. του **James (1994) et. al.**, καμία μελέτη όμως δεν προσπάθησε να εκτιμήσει τον αντίκτυπο της εξωτερικής ανάθεσης του εσωτερικού ελέγχου όσον αφορά τις αντιλήψεις των χρηστών για την ανεξαρτησία του ελεγκτή.

Ο **DeAngelo (1981)**, ορίζει την ποιότητα του ελέγχου καθώς θα αξιολογηθεί η αγορά και ορίζει την πιθανότητα ότι ο ελεγκτής (α) όταν θα ανακαλύψει ένα ρήγμα του λογιστικού συστήματος και (β) θα αναφέρει την παράβαση. Υποστήριξε ότι τα ορθολογικά άτομα αντιλαμβάνονται ότι ελεγκτές που έχουν οικονομικό συμφέρον από τους πελάτες τους (και ως εκ τούτου στερούνται ανεξαρτησίας) μπορεί να είναι λιγότερο ικανοί να ανακαλύψουν μια προσπάθεια απάτης ή να εργάζονται λιγότερο για την αποκάλυψή της. Το ελεγκτικό επάγγελμα στις Ηνωμένες Πολιτείες έχει αγωνιστεί για να χτίσει και να διατηρήσει την εικόνα της αξιόπιστη, ανεξάρτητη εξωτερική μάρτυς για τη διαχείριση των χρηματοοικονομικών πληροφοριών .

2.2 Η Συνεισφορά του Εσωτερικού Ελέγχου στη Διαχείριση του Κινδύνου

Ο κίνδυνος απορρέει από την αβεβαιότητα. Είναι η έκθεση σε η πιθανότητα τέτοια πράγματα όπως την οικονομική ή χρηματοοικονομική απώλεια ή κέρδος, τραυματισμό ή καθυστέρηση, ως συνέπεια να ακολουθηθεί μια συγκεκριμένη πορεία δράσης. Η ιδέα του κινδύνου έχει δύο στοιχεία, την πιθανότητα κάτι

να συμβεί ένα γεγονός και οι συνέπειες αν συμβεί. Οι **March και Shapira (1987)** παρέχουν έναν ορισμό του κινδύνου που αντανακλά τη διακύμανση σχετικά με τα πιθανά αποτελέσματα. Ο **Athearn (1989)** έχει διαφορετική άποψη ως προς το τι είναι ο κίνδυνος, όπου διαφοροποιεί τον κίνδυνο από την αβεβαιότητα. Ισχυρίζεται ότι ο κίνδυνος είναι ο στόχος για την κατάσταση του κόσμου και η αβεβαιότητα είναι ένα υποκειμενική κατάσταση του νου. Συνεχίζει τα επιχειρήματά του δηλώνοντας ότι ο κίνδυνος είναι εγγενής σε επιχειρήσεις και ότι οι διαχειριστές λαμβάνουν αποφάσεις βάσει αβεβαιότητα λόγω έλλειψης γνώσεων ή μέσω του φόβου για το άγνωστο. Ο **Williams (1995)** υιοθετεί την ίδια στάση και καθορίζει τον κίνδυνο όσον αφορά την αβεβαιότητα το γεγονός και οι συνέπειες του αποτελέσματος.

Οι **Selim και Mcnamee (2003)**, επέλεξαν έναν ορισμό εργασίας, όπου ο κίνδυνος ορίζεται ως «μια έννοια που χρησιμοποιείται για να εκφράσει αβεβαιότητα για τις εκδηλώσεις του και τα αποτελέσματά τους θα μπορούσαν να έχουν σημαντική επίπτωση στην επίτευξη των στόχων της οργάνωσης». Ο ορισμός αυτός περιλαμβάνει την αβεβαιότητα σχετικά με τα γεγονότα και τις συνέπειες τους, τη σημαντικότητα ως ένα όριο για την εξέταση, τα κέρδη αλλά και τις απώλειες και τις συνέπειες για τους οργανωτικούς στόχους.

Η συνεισφορά του εσωτερικού ελέγχου στα θέματα διαχείρισης του κινδύνου έχει αποτελέσει αντικείμενο μελέτης αρκετών ερευνητών, για μεγάλο χρονικό διάστημα που εκτείνεται μέχρι και στην εποχή μας. Οι εσωτερικοί ελεγκτές στις οικονομικές οργανώσεις έχουν γίνει άμεσοι συνεργάτες της διοίκησης στην προσπάθεια διαχείρισης του κινδύνου επειδή η προσπάθεια προσδιορισμού και κατανόησης του κινδύνου αποτελεί κομμάτι της εργασίας τους, υφίστανται σημαντικοί δεσμοί μεταξύ του εσωτερικού ελέγχου, της διαχείρισης κινδύνου και του στρατηγικού σχεδιασμού και υπάρχει ανάγκη επικοινωνίας μεταξύ της ομάδας ελέγχου και της διοίκησης για τον στρατηγικό σχεδιασμό και την αντιμετώπιση του κινδύνου.

Το μοντέλο της συνεργασίας που αναπτύσσεται βελτιώνει τον εσωτερικό έλεγχο και προσθέτει αξία στις παρεχόμενες υπηρεσίες του. Εκτός, από την ομάδα εσωτερικού ελέγχου και οι εξωτερικοί ελεγκτές χρησιμοποιούν διαδικασίες αξιολόγησης του κινδύνου με σκοπό να προσδιορίσουν την πορεία των εργασιών τους, με αποτέλεσμα να δίνουν βαρύτητα στους τομείς που είναι περισσότερο εκτεθειμένοι.

Ένας βασικός παράγοντας για την αποτελεσματική διαχείριση των κινδύνων μέσω του εσωτερικού ελέγχου είναι η συμμετοχή του επικεφαλούς του εσωτερικού ελέγχου στις συζητήσεις για την αντιμετώπιση του κινδύνου με άλλα ανώτερα στελέχη. Ορισμένες οργανώσεις όπως, για παράδειγμα, η **Royal Bank of Canada (1987)**, ανέφεραν ότι είναι επιθυμητό για τον επικεφαλής του εσωτερικού ελέγχου να είναι μέλος του συμβουλίου κινδύνου ή της επιτροπής κινδύνου. Σε γενικές γραμμές, οι λειτουργίες διαχείρισης κινδύνων αλληλεπιδρούν με τον εσωτερικό έλεγχο, και άλλες δομές διακυβέρνησης. Ένα σημείο που υποστηρίζεται από τον διαχειριστή κινδύνου της **Fletcher Challenge (1998)**, είναι ότι η διαχείριση των κινδύνων και η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου έχουν τους ίδιους στόχους για την προστασία του οργανισμού.

Οι **Unsworth (1995)** και **McClave (1996)**, υποστηρίζουν ότι η διαχείριση του κινδύνου έχει αλλάξει τα τελευταία χρόνια λόγω των απαιτήσεων των ανώτερων διευθυντικών. Ο **Froot (1994)**, υποστηρίζει την ιδέα

ότι η στρατηγική για τη διαχείριση του κινδύνου μιας εταιρείας πρέπει να ενσωματωθεί με τη συνολική εταιρική στρατηγική της. Το θέμα της ένταξης της διαχείρισης του κινδύνου στο σχεδιασμό της επιχείρησης προωθήθηκε και από το **Nottingham (1997)**, όπου δηλώνει ότι, «η ολοκληρωμένη διαχείριση των κινδύνων απαιτεί ένα πλαίσιο που επιτρέπει στον οργανισμό να εντοπίσει, να προβλέψει και να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στα πολλαπλά γεγονότα που μπορεί να επηρεάσουν την ικανότητά του να εκπληρώσει τις στρατηγικές για την επίτευξη των στόχων του».

Ο **Lam (1995)**, περιγράφει το ρόλο αυτών των κεντρικών μονάδων διαχείρισης, που έχουν την ευθύνη για την εφαρμογή των πολιτικών και των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνου, τη μέτρηση των παγκόσμιων κινδύνων και την παρακολούθηση των χρηματοοικονομικών αγορών, την αναθεώρηση και την έγκριση της διαχείρισης του κινδύνου και την δημιουργία μεθοδολογιών και μοντέλων σχετικών με τη μέτρηση και αποτίμηση των κινδύνων, την εφαρμογή των δραστηριοτήτων σχετικών με την λογιστική για την πρόληψη του κινδύνου, την κοινοποίηση των αποτελεσμάτων της διαχείρισης κινδύνων στα ανώτερα στελέχη. Ακόμα εξηγεί ότι σε μία διαδικασία σεναρίου για την αντιμετώπιση του κινδύνου, οι διαχειριστές εφεύρουν και στη συνέχεια πρέπει να εξετάσουν, σε βάθος αρκετά ποικίλες ιστορίες εξίσου εύλογες για την πορεία των επιπτώσεων του κινδύνου.

Οι **Selim και McNamee (1999)**, επισημαίνουν ότι η διαχείριση του κινδύνου ξεκινά με την αξιολόγηση του, σύμφωνα με την οποία η επιχείρηση προσπαθεί να εκτιμήσει τις πιθανές συνέπειες των απειλών και ταυτόχρονα να εκτιμήσει τις ευκαιρίες, ακολουθούμενη πάντα από τη λειτουργία διαχείρισης του κινδύνου, όπου οι αποφάσεις πρέπει να ληφθούν με σκοπό την αντιμετώπιση των συνεπειών του κινδύνου.

Οι **Krumm και Rolle (1992)**, αναφέρουν τη χρήση του μοντέλου **Dupont** για την ανάλυση κινδύνου συνδυάζοντας ένα μίγμα διαδικασίας στρατηγικής σκέψης, την χρήση διαγραμμάτων, και τα εργαλεία λήψης αποφάσεων. Ο **McClave (1996)**, πιστεύει ότι ένα αποτελεσματικό σύστημα διαχείρισης του κινδύνου, εξαρτάται από την ροή πληροφοριών. Ο **Marshal (1996)**, πηγαίνει αυτή την αναφορά ένα βήμα παραπέρα, υποστηρίζοντας ότι η διαχείριση του κινδύνου θα πρέπει να ενσωματώσει την κουλτούρα του οργανισμού, τις δεξιότητες των εργαζομένων και την βελτίωση τους ημέρα με την ημέρα, και ότι αυτό είναι επιτακτική ανάγκη για τη δημιουργία ενός αποτελεσματικού συστήματος διαχείρισης των κινδύνων. Ο **Nottingham (1997)**, αναφέρει ότι ο πρωταρχικός σκοπός της διαχείρισης κινδύνου είναι να βοηθήσει στη λήψη αποφάσεων.

Σε έρευνα τους οι **Salim και McNamee (1999)**, έχουν δείξει ότι οι μεγάλοι οργανισμοί περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων ότι τις τεχνικές διαχείρισης του κινδύνου που χρησιμοποιούν τόσο στην ανάπτυξη της στρατηγικής κατεύθυνσης όσο και στην οργάνωση και το σχεδιασμό του εσωτερικού ελέγχου, ακόμα περιλαμβάνουν συχνή και αποτελεσματική επικοινωνία του επιχειρηματικού κινδύνου και των επιχειρηματικών στόχων, κρατάνε τις διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου σε υψηλό επίπεδο, αναπτύσσουν σημαντικούς δεσμούς μεταξύ της στρατηγικής διαδικασίας και του κινδύνου, καθώς και μεταξύ των επιχειρησιακών διαδικασιών και του κινδύνου, ομοίως, με το παρά πάνω αναπτύσσουν και το ετήσιο σχέδιο ελέγχου, έτσι ώστε να υποστηρίζει το ετήσιο επιχειρηματικό σχέδιο.

Ο **Van der Heijden (1996)**, υποστηρίζει την χρήση του σεναρίου κατά την διαδικασία του προγραμματισμού, όπου η αβεβαιότητα είναι ένας σημαντικός παράγοντας. Ακόμα, σε αναφορά του (πάλι το **1996**) συζητά την ιδέα ότι ο σχεδιασμός σεναρίου μπορεί να φανεί χρήσιμος και στα θετικά αλλά και στα αρνητικά αποτελέσματα του κινδύνου. Ο **Stacy (1996)**, περιγράφει τον σχεδιασμό σεναρίων ως το σήμα κατατεθέν της διαχείρισης κινδύνου. Ο **Morrison (1996)**, ενισχύει περαιτέρω αυτό το σημείο, δηλώνοντας ότι, όχι μόνο είναι δύσκολο, αλλά απλώς αδύνατο να προβλεφθεί το μέλλον της επιχείρησης χωρίς διαδικασίες πρόβλεψης του κινδύνου. Τέλος, εκτός από την ομάδα εσωτερικού ελέγχου και οι εξωτερικοί ελεγκτές χρησιμοποιούν διαδικασίες αξιολόγησης του κινδύνου με σκοπό να προσδιορίσουν την πορεία των εργασιών τους, με αποτέλεσμα να δίνουν βαρύτητα στους τομείς που είναι περισσότερο εκτεθειμένοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Βασική ανάγκη των επιχειρήσεων ιδιαίτερα των μεσαίων και των μεγάλων είναι η παροχή πληροφορίας στο σύνολο των ενδιαφερόμενων χρηστών καθώς και ο έλεγχος των καθημερινών δραστηριοτήτων και συναλλαγών, είτε αυτές σχετίζονται με χρήματα είτε όχι. Το μέγεθος και η σπουδαιότητα της παρά πάνω αναφοράς δημιούργησαν τόσο την ανάγκη ενός συστήματος πληροφόρησης όσο και την ανάγκη ενός ισχυρού συστήματος παρακολούθησης και επίβλεψης τους. Το αρχικό στάδιο της πηγής των πληροφοριών αυτών αποτελούν οποιαδήποτε μέσα (έντυπα, ηλεκτρονικά κλπ) που μπορούν να αποτυπώσουν αντικειμενικά μια συναλλαγή, και διαχειρίζονται σύμφωνα με τις βασικές και παραδεκτές αρχές της Λογιστικής επιστήμης. Στο επόμενο στάδιο και αφού χρησιμοποιηθούν οι διαδικασίες της λογιστικής που είναι απαραίτητες προκύπτουν οι απαραίτητες πληροφορίες που περιέχονται στις Οικονομικές Καταστάσεις. Στο τελευταίο στάδιο πληροφόρησης και ελέγχου οι Οικονομικές Καταστάσεις επεξεργάζονται με σκοπό να διαπιστωθεί η αντικειμενικότητα και η αξιοπιστία παρουσίασης των ενεργειών και των συναλλαγών μιας επιχείρησης.

Η επεξεργασία αυτή οφείλει να βασίζεται σε ένα σύνολο νόμων και κανονισμών, παγκόσμιας και εγχώριας εμβέλειας όπου η πιστή εφαρμογή τους θα επιφέρει το επιθυμητό αποτέλεσμα. Το σύνολο της νομοθεσίας καθώς και το σύνολο των κανονισμών στην εποχή μας αποτελούν την Ελεγκτική επιστήμη, που αποτελεί σπουδαίο κομμάτι της λογιστικής επιστήμης. Αντικείμενο της Ελεγκτικής αποτελεί ο ποιοτικός και ο ποσοτικός έλεγχος του ποσοστού κατά το οποίο τα λογιστικά άρθρα περιέχουν την πραγματική εικόνα των ενεργειών της επιχείρησης, η αποκάλυψη απάτης καθώς και η πρόληψη σφαλμάτων και παραπλανητικών κινήσεων. Ο έλεγχος όσον αφορά ορισμένα μέρη του πραγματοποιείται από ανεξάρτητα άτομα προς την επιχείρηση.

Συγκεκριμένα, ο καθηγητής **Μάριος Τσιμάρας** όρισε την Ελεγκτική ως το σύνολο των ιδιαίτερων κανόνων και τεχνικών διαδικασιών, που προκύπτουν από τη βαθιά γνώση της οικονομικής των εκμεταλλεύσεων, της λογιστικής και του δικαίου, με τους οποίους διενεργείται ο έλεγχος των εμπορικών βιβλίων, των οικονομικών καταστάσεων, των λογιστικών εγγραφών, των δικαιολογητικών εγγράφων και συναφών στοιχείων προς διαπίστωση πράξεων ή παραλείψεων και συναγωγή συμπερασμάτων σχετικών προς ορισμένη οικονομική διαχείριση.

Ενώ, κατά τον **Ceri Stradling**, Ελεγκτική είναι η συστηματική εξέταση των βιβλίων και δικαιολογητικών μιας επιχείρησης με σκοπό την εξακρίβωση των γεγονότων, τα οποία σχετίζονται με την κατάσταση της περιουσίας της επιχείρησης, καθώς και της συναλλαγές της και τη σύνταξη σχετικής εκθέσεως. Η **Αμερικάνικη Ένωση Λογιστικής** (American Accounting Association) κατά το έτος 1972 όρισε από την πλευρά της την Ελεγκτική ως μια συστηματική διαδικασία αντικειμενικής συγκέντρωσης και αξιολόγησης ελεγκτικών τεκμηρίων που αφορούν σε πιστοποιήσεις οικονομικών ενεργειών και γεγονότων με σκοπό την εξακρίβωση του βαθμού ανταπόκρισης μεταξύ αυτών των πιστοποιήσεων και των προκαθορισμένων κριτηρίων για τη γνωστοποίηση των αποτελεσμάτων σε ενδιαφερόμενους χρήστες.

Η Ελεγκτική στο σύνολο της χαρακτηρίζεται συνδυαστική επιστήμη διότι για την εφαρμογή της μεσολαβούν οι επιστήμες της Λογιστικής, της Νομικής, της Πληροφορικής, της Στατιστικής αλλά και οποιαδήποτε άλλη επιστήμη και επάγγελμα που θα βοηθήσει στην εξαγωγή των επιθυμητών συμπερασμάτων. Ο έλεγχος διαχωρίζεται ανάλογα με :

1. Την σχέση του ελεγκτή με την υπό έλεγχο μονάδα, έτσι διακρίνουμε τον έλεγχο σε :
  - **Εξωτερικό** που πραγματοποιείται από πρόσωπο (είτε φυσικό είτε νομικό) που δεν έχει σχέση εξάρτησης με την μονάδα ούτε εργασίας ούτε οικονομική.
  - **Εσωτερικό** που πραγματοποιείται από πρόσωπο που διαθέτει επαγγελματικά προσόντα για την περάτωση του αλλά ανήκει στο δυναμικό της μονάδας.
2. Το εύρος διακρίνεται σε:
  - **Γενικό** έλεγχο που εκτείνεται εξ ολοκλήρου στο σύνολο των ενεργειών και των δραστηριοτήτων μιας επιχείρησης μιας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου..
  - **Ειδικό** έλεγχο που αφορά ένα συγκεκριμένο κομμάτι ενδιαφέροντος της μονάδας.
3. Την περιοδικότητα του διακρίνεται σε:
  - **Μόνιμο ή Διαρκής** που διενεργείται σε συνεχή χρονικά διαστήματα.
  - **Τακτικός ή Περιοδικός** που διενεργείται σε τακτά χρονικά διαστήματα (π.χ. μια φορά το μήνα εντός του εξαμήνου). Η συγκεκριμένη κατηγορία διενεργείται αποκλειστικά από τους εσωτερικούς ελεγκτές.
4. Το σκοπό του διακρίνεται σε:
  - **Προληπτικό** που διενεργείται με σκοπό την αποφυγή σφαλμάτων κατά την κατάρτιση των λογιστικών άρθρων.
  - **Κατασταλτικό** που διενεργείται από τους εσωτερικούς ελεγκτές και σκοπεύουν στην καταστολή εκούσιων ή ακούσιων λαθών και απατών έπειτα από την εκτέλεση μιας πράξης.
5. Την νομοθεσία διακρίνεται σε :
  - **Υποχρεωτικό** που επιβάλλεται από την νομοθεσία.
  - **Προαιρετικό** που επιβάλλεται από το εσωτερικό της μονάδας.
6. Τον τομέα που ερευνά διακρίνεται σε:
  - **Διαχειριστικό**, και αφορά την διαχείριση των οικονομικών της μονάδας.
  - **Διοικητικό**, και αφορά την επιβεβαίωση ότι υπάρχει εφαρμογή των διαδικασιών.
  - **Φορολογικό**, που αφορά τον έλεγχο ότι τηρούνται τα άρθρα που ρυθμίζουν φορολογικά ζητήματα.

3.1 Ιστορική Αναδρομή της Ελεγκτικής

Η επιστήμη της Ελεγκτικής παρουσιάστηκε από τα αρχαία χρόνια στον κόσμο για να καλύψει τις ανάγκες του εμπορίου και των συναλλαγών του. Φυσικά με την αναφορά που ακολουθεί γίνεται εύκολα κατανοητό τόσο η προσπάθεια θέσπισης κανόνων και αρχών όσο και η προσπάθεια για συνεχόμενη εξέλιξη. Η πρώτη της εμφάνιση παρατηρείται στην εποχή του αντιπραγματισμού όπου υπήρχε η ανάγκη απεικόνισης των απαιτήσεων και υποχρεώσεων των συναλλαγών. Η απεικόνιση του λογιστικού άρθρου έπειτα από μια πράξη γινόταν πάνω σε χαρτιά, πλάκες, και κομμάτια ξύλου με την χρήση συμβόλων και αρκετές φορές χαράζοντας τα συγκεκριμένα υλικά με την χρήση δηλαδή εγκοπών, για να ταυτοποιηθεί αργότερα η συναλλαγή.

Τα πρώτα ίχνη για την ύπαρξη λογιστών και ελεγκτών βρίσκονται στα αρχαία χρόνια. Συγκεκριμένα οι Νινευίτες της Βαβυλώνας στην εποχή κοντά στα 3.000 π. Χ., ξεκίνησαν να θεσπίζουν την νομοθεσία που θα ρυθμίζει τις συναλλαγές. Το πρόσωπο που αποτύπωνε πάνω σε πλάκες τις συναλλαγές και τις νομιμοποιούσε με την υπογραφή του, ήταν ο λογιστής ή όπως θα λέγαμε σήμερα ο Ορκωτός Ελεγκτής. Στην Αρχαία Αίγυπτο, παρατηρούνται οι γραφείς που ήταν επιφορτισμένοι με την κατάρτιση εμπορικών και λογιστικών εγγραφών και ο ρόλος τους ήταν διοικητικός.

Όσον αφορά την χώρα μας, κατά τον 5^ο αιώνα τον λεγόμενο και χρυσό ο Περικλής είχε θεσπίσει μια λειτουργία που καθιστούσε κάθε πολίτη ελεγκτή. Στο 400 π.Χ. η νομοθεσία επιβάλλει ότι οι λογαριασμοί των αρχόντων αλλά και τα έσοδα και έξοδα κατά την ανέγερση ενός δημοσίου έργου θα είναι δημόσια. Τέλος όσον αφορά την αρχαιότητα στην χώρα μας είχε θεσπιστεί και ένα σώμα που το αποτελούσαν δέκα έφοροι, και στην ευθύνη του ήταν ο έλεγχος των οικονομικών των αρχόντων. Κλείνοντας την ιστορική αναδρομή στην αρχαιότητα παρατηρούνται προσπάθειες ελέγχου σε όλα τα μήκη και πλάτη της γης, η οποία κατάσταση αποτελεί πρόγονο του σημερινού παγκόσμιου συστήματος ελέγχου.

Προχωρώντας στην νεότερη ιστορία της Ελεγκτικής το έτος 1844 είναι το έτος που θεωρείται σπουδαίο για την Ελεγκτική επιστήμη διότι καθιερώθηκε ο νόμος της Κοινής Πράξης που εισήγαγε τον έλεγχο των Αωνύμων Εταιρειών και επιπλέον καθιερώθηκε και η διάταξη ότι μία επιχείρηση θα μπορεί να θεωρηθεί εταιρεία μόνο με επίσημη διαδικασία εγγραφής.

Την περίοδο του 1945 ο αντίστοιχος νόμος ρύθμισε τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του ελεγκτή απέναντι στην υπό έλεγχο μονάδα καθώς και το αντίστροφο. Τα πιο σοβαρά μέτρα που εισήγαγε και ισχύουν ακόμα και στις μέρες μας είναι ότι ο ελεγκτής έχει ελευθερία πρόσβασης στα λογιστικά βιβλία της εταιρείας, αλλά και έχει δικαίωμα να λάβει από την εταιρεία οποιαδήποτε πληροφορία κρίνει ότι του χρειάζεται, μετά τον τερματισμό του ελέγχου είναι υποχρεωμένος να συντάξει έκθεση όπου θα διατυπώνει την γνώμη του, το πρόσωπο που θα ασκήσει τον έλεγχο θα πρέπει να είναι μέλος του σώματος και οι ελεγκτές απαγορεύεται να έχουν ουδεμία σχέση με την οικονομική μονάδα που γίνεται ο έλεγχος.

Ο τελευταίος νόμος που έβαλε την Ελεγκτική στην πορεία που είναι μέχρι και σήμερα είναι ο νόμος του 1976 που αναφέρθηκε σε θέματα σχετικά με την διαδικασία διορισμού και επιλογής του ελεγκτή. Η μία πτυχή του νόμου έλεγε ότι σε περίπτωση που η διοίκηση μέσω ψήφου δεν εγκρίνει την επιλογή ενός

προσώπου η θέση θα παραμείνει ελεύθερη, ενώ η δεύτερη πτυχή του νόμου όριζε το δικαίωμα παραίτησης του ελεγκτή εφόσον κοινοποιήσει στην Γενική Συνέλευση τα θέματα που τον οδήγησαν σε αυτή του την απόφαση.

Η νεότερη εποχή αγγίζει την Ελεγκτική στην χώρα μας το έτος 1920 όπου γίνεται μια απόπειρα καθιέρωσης του ελεγκτή σε Ανώνυμες Εταιρείες, όμως γρήγορα εντοπίζονται σοβαρά κενά. Ο συγκεκριμένος νόμος αναφερόταν στην ανάγκη εχεμύθειας του ελεγκτή όσον αφορά τις πληροφορίες που λαμβάνει από την οικονομική μονάδα. Έπειτα από το 1920 και συγκεκριμένα το 1932 εντοπίστηκαν οι πρώτοι κανονισμοί και νόμοι για την δημιουργία Σώματος Ορκωτών Λογιστών χωρίς να επιφέρουν καρπούς λόγω της κατάστασης που επικρατούσε στην χώρα. Στην εποχή που αναφέρθηκε δεν ρυθμίζονται και τα προσόντα που απαιτείται να έχει ο υπεύθυνος άσκησης ελέγχου, με αποτέλεσμα να είναι ορατός ο κίνδυνος επιλογής προσώπου χωρίς ικανοποιητικές γνώσεις.

Τελικά, το ΣΟΛ στην Ελλάδα ιδρύεται με το νομοθετικό διάταγμα 3329 του 1955. Αρχικά η αρμοδιότητα του ΣΟΛ ήταν ο έλεγχος των οικονομικών οργανισμών της χώρας, κάτι που ήταν πέρα από τον έλεγχο μιας ΑΕ, δηλαδή ο έλεγχος να γίνεται και σε δημόσιους οργανισμούς αλλά και σε ΝΠΔΔ. Αργότερα ρυθμίστηκε ότι ο έλεγχος στις ΑΕ θα γίνεται από ορκωτούς ελεγκτές. Στο συγκεκριμένο νόμο θεσπίζεται πως οι ΑΕ έχουν το δικαίωμα να ζητήσουν προαιρετικά έλεγχο, εταιρείες όμως που δεν ήταν εντός των ορίων εισαγωγής στο Σώμα, για αυτό τον λόγο είχαν το δικαίωμα να επιλέξουν τον πρόσωπο που θα ασκήσει τον έλεγχο. Με την δημιουργία του το ΣΟΛ εισήγαγε αρχές που ρύθμιζαν τα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει ο ορκωτός λογιστής – ελεγκτής, τα χαρακτηριστικά δεοντολογίας των μελών που θα απαρτίζουν το ΣΟΛ, την διαδικασία διορισμού των ελεγκτών από τις επιχειρήσεις καθώς και τα θέματα που σχετίζονται με την αμοιβή τους.

Όσον αφορά τις δύο τελευταίες αναφορές οι λογιστές που θα πραγματοποιούσαν τον έλεγχο επιλέγονταν από την προηγούμενη ΓΣ και η διαδικασία θα ολοκληρωνόταν με την ανακοίνωση τους την αποδοχή τους και με την δημοσίευση των παραπάνω. Η επιλογή ήταν έγκυρη αποκλειστικά και μόνο όταν γινόταν αποστολή του καταλόγου που περιείχε τα υποψήφια ονόματα των ορκωτών. Ενώ, ρύθμιση για την αμοιβή αναφερόταν στο ότι ο καθορισμός της γινόταν από το Εποπτικό Συμβούλιο του ΣΟΛ και εκτός των άλλων περιελάμβανε το κόστος ελέγχου και τα λειτουργικά έξοδα του ΣΟΛ. Η αμοιβή γινόταν από την υπό έλεγχο μονάδα προς το σώμα ενώ από την μεριά του ο ελεγκτής ανταμειβόταν μέσω ενός μηνιαίου μισθώματος που λάμβανε από το ΣΟΛ. Το συγκεκριμένο μέτρο αποσκοπούσε στην όσο το δυνατόν διασφάλιση της ανεξαρτησίας και της αντικειμενικότητας του ελέγχου, όμως δέχθηκε κριτικές για τους λόγους της έντονης κρατικής παρέμβασης αλλά και της απεμπλοκής του ελεγκτή στο θέμα της αμοιβής του. Στην χώρα μας υπάρχει διαφωνία για το πόσο είναι ανεξάρτητος ένας βουλευτής για τον λόγο ότι είναι κάτω από την επιρροή κρατικού μηχανισμού ενώ στο εξωτερικό οι ορκωτοί λειτουργούν σαφώς πιο ελεύθεροι. Τέλος, το δικαίωμα ενός ορκωτού με τα χαρακτηριστικά της προαναφερθείσας νομοθεσίας παύουν όταν θα ζητήσει την πλήρη παροχή πληροφοριών αλλά θα αιτηθεί και την σύγκληση γενικής συνέλευσης.

3.2 Αρμόδια όργανα Ελέγχου στην Ελλάδα

Οι φορείς και τα σωματεία που είναι επιφορτισμένα με θέματα που σχετίζονται με τον έλεγχο αλλά και με τις βασικές αρχές και παραδοχές του είναι :

- **το Σώμα Ορκωτών Λογιστών – Ελεγκτών (ΣΟΕΛ)**

Ο συγκεκριμένος φορέας αποτελείται από το Εποπτικό, το Επιστημονικό και το Πειθαρχικό συμβούλιο όπου καθένα από αυτά έχει ξεχωριστές αρμοδιότητες. Συγκεκριμένα, **το Εποπτικό συμβούλιο** είναι επιφορτισμένο με να εξακριβώνει εάν τηρούνται οι νόμοι και οι κανόνες και εάν υπάρχει οι υπηρεσίες που παρέχονται από τους μηχανισμούς ελέγχου είναι ποιοτικές και ανεπηρέαστες από κάθε είδους δόλο. Ακόμα εκδίδει κανονισμούς με σκοπό την καλύτερη ερμηνεία των προτύπων ελέγχου. Το **Επιστημονικό συμβούλιο** συμβάλλει στην ορθότερη λειτουργία του Εποπτικού συμβουλίου μέσω της προσφοράς οδηγιών και ζητημάτων ελέγχου. Το **Πειθαρχικό συμβούλιο** ασχολείται με θέματα που αντιβαίνουν τη σχετική νομοθεσία, ζητήματα όπως η ανάρμοστη συμπεριφορά και η παράβαση κανονισμών και νόμων ανήκουν στις λειτουργίες του.

- **η Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων (ΕΛΤΕ)**

Αντικείμενο της ΕΛΤΕ είναι η προσπάθεια για μεγαλύτερη αντικειμενικότητα στην παρουσίαση των οικονομικών γεγονότων από τις οικονομικές μονάδες χρησιμοποιώντας το λογιστικό σύστημα. Ακόμα, μεριμνά εάν οι διαδικασίες ελέγχου είναι ποιοτικές και έχει υπό την επίβλεψη της το ΣΟΕΛ αλλά και τις ελεγκτικές εταιρείες.

- **η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς**

Σκοπός της είναι η προστασία των κρατικών και δημόσιων συμφερόντων ενώ χαρακτηριστικό της γνώρισμα είναι η ανεξαρτησία και η διοικητική αυτοτέλεια. Αποτελεί ΝΠΔΔ χωρίς όμως να επιβαρύνει οι κινήσεις της το κράτος εφόσον η χρηματοδότηση της γίνεται από τους ελεγχόμενους φορείς της. Η κύρια λειτουργία είναι η προστασία της χρηματιστηριακής αγοράς και των επενδυτών μέσω της απουσίας ενδεχόμενης απάτης.

3.3 Εσωτερικός έλεγχος

Όπως προαναφέρθηκε πιο πάνω ο έλεγχος ανάλογα με το πρόσωπο που τον ασκεί διακρίνεται σε εσωτερικός και εξωτερικός. Συγκεκριμένα στο σύνολο της εργασίας θα γίνει αναφορά μόνο στο κομμάτι του εσωτερικού ελέγχου των λειτουργιών του και τα αποτελέσματα που αποφέρει. Ο εσωτερικός έλεγχος θεσπίστηκε με σκοπό τον έλεγχο των διαδικασιών μιας επιχείρησης, από άτομο που ανήκει στο δυναμικό της και την παροχή πληροφόρησης, ενημέρωσης και συμβουλών για την αποφυγή λαθών καθώς την βελτίωση των διαδικασιών αλλά και την αποδοτικότερη λήψη αποφάσεων και σχεδιασμό ενεργειών. Ουσιαστικά ο ρόλος και η κύρια απασχόληση του εσωτερικού ελέγχου είναι η δημιουργία διαδικασιών και λειτουργιών πάνω στις οποίες θα στηριχθεί η δράση της επιχείρησης (και συγκεκριμένα θα στηριχθούν πάνω του η λογιστική η μηχανογραφική καθώς και η οικονομική υπηρεσία μιας επιχείρησης). Πλέον αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα κυρίως των επιχειρήσεων που χαρακτηρίζονται μεγάλες και καθημερινά

αναπτύσσεται λαμβάνοντας την σημασία που πρέπει. Σύμφωνα με τον **Ahlawat και Lowe (2004)** οι απαιτήσεις για την δημιουργία ενός αποδοτικού συστήματος εσωτερικού ελέγχου είναι μεγάλες για αυτό το λόγο οι οικονομικές μονάδες διαλέγουν είτε να αναπτύξουν μόνες του αυτό το σύστημα επενδύοντας σε γνώση και εμπειρία είτε να αναθέσουν το σύστημα σε εξωτερικούς συνεργάτες.

Η φιλοσοφία του εσωτερικού ελέγχου κατά την δημιουργία του ήταν να επιβλέπει θέματα οικονομικής και λογιστικής φύσεως. Με την εξέλιξη της λογιστικής επιστήμης ο εσωτερικός έλεγχος εκτείνεται σε μεγάλο φάσμα εντός της οικονομικής μονάδας. Έτσι ταυτόχρονα ασχολείται τόσο με τον έλεγχο των εσόδων και των εξόδων αλλά και με τον έλεγχο των αποθεμάτων και των παγίων περιουσιακών στοιχείων, καθώς και με άλλους λογαριασμούς, με αποτέλεσμα η δράση του να μην περιορίζεται μόνο σε λογιστικές κινήσεις. Ζωτικής σημασίας προϋποθέσεις για την λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου είναι η κατανόηση από την πλευρά του εσωτερικού ελεγκτή της φιλοσοφίας του τμήματος εσωτερικού ελέγχου, καθώς και της πολιτικής και της κουλτούρας της επιχείρησης. Ο ρόλος των εσωτερικών ελεγκτών πλέον είναι ενισχυμένος και αποδεκτός από το διοικητικό συμβούλιο, κάτι που γίνεται αντιληπτό από στήριξη του καθώς και από την ανεξαρτησία του όσον αφορά τα υπόλοιπα τμήματα της επιχείρησης αλλά και γενικά ως προς τις κινήσεις και τις επιλογές του. Το διοικητικό συμβούλιο από την πλευρά του έχει ευθύνη για τις πράξεις του τμήματος εσωτερικού ελέγχου ως προς τους μετόχους και ταυτόχρονα ευθύνεται στο ότι οι πράξεις αυτές πρέπει να συμβαδίζουν με την αρμόδια νομοθεσία. Ακόμα όμως έχει και την ευθύνη δημιουργίας τμήματος εσωτερικού ελέγχου και ευθύνη ως προς την χορήγηση ευθυνών και λήψης αποφάσεων από αυτό.

Ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί το ενδιάμεσο και βοηθητικό στάδιο μεταξύ της επιχείρησης και των εξωτερικών ελεγκτών. Ταυτόχρονα όμως με την λειτουργία του αυτή συμβάλλει στην άσκηση του τακτικού, του έκτακτου και του έλεγχου νομιμότητας των οικονομικών οργανισμών. Η άσκηση αυτών των ελέγχων δεν μειώνει την έκταση και την αναγκαιότητα του εσωτερικού ελέγχου ο οποίος ασκείται ξεχωριστά και επιπλέον με τους υπόλοιπους. Ο σχεδιασμός του εσωτερικού ελέγχου γίνεται με μακροχρόνιο πλάνο όπου ρυθμίζονται και οι ιδιαιτερότητες του, ενώ βραχυχρόνια γίνεται ο σχεδιασμός των δραστηριοτήτων του τμήματος λαμβάνοντας υπόψη τους κίνδυνος που περιβάλλουν μια επιχείρηση. Ο σχεδιασμός ακόμα στηρίζεται σε αρχές και πρότυπα.

Ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου για να επιφέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα θα πρέπει να επιβάλλει μέτρα και στην επιχείρηση αλλά και στο ίδιο του το λειτουργικό, μέτρα όπως την ποιοτική οργάνωση καθώς και την θέσπιση ορίων των τριών βασικών λειτουργιών μιας οικονομικής οντότητας, δηλαδή της οικονομικής της λογιστικής και της μηχανογραφικής, την διαφύλαξη των περιουσιακών στοιχείων της, την κατάλληλη διανομή αρμοδιοτήτων, δικαιωμάτων και ευθυνών στο εργατικό και διοικητικό δυναμικό της και την αδιάκοπη συμμόρφωση με την κείμενη νομοθεσία περί επιχειρήσεων και λειτουργίας τους.

3.4 Ορισμός Εσωτερικού Ελέγχου

Σύμφωνα με **Επιτροπή Διεθνών Ελεγκτικών Οδηγιών** ο εσωτερικός έλεγχος ορίζεται ως το σύνολο μεθόδων διαδικασιών και πολιτικών που χρησιμοποιούνται από την οικονομική μονάδα μέσα στα πλαίσια της συνήθους λειτουργίας της για να είναι εξασφαλισμένη η ομαλή και ορθή λειτουργία της.

Συγκεκριμένα σύμφωνα με το **Ινστιτούτο Εσωτερικού Ελεγκτών** η υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου είναι μια ανεξάρτητη, αντικειμενική και συμβουλευτική υπηρεσία σχεδιασμένη να προσθέτει αξία και να βελτιώνει τις λειτουργίες του οργανισμού. Στόχος του είναι η εκτίμηση των κινδύνων στην διαχείριση, τον περιορισμό καθώς και την εξάλειψη τους.

Ο σχεδιασμός του εσωτερικού ελέγχου γίνεται με μακροχρόνιο πλάνο όπου ρυθμίζονται οι ιδιαιτερότητες του, ενώ βραχυχρόνια γίνεται ο σχεδιασμός των δραστηριοτήτων του τμήματος λαμβάνοντας υπόψη ότι οι κίνδυνοι που περιβάλλουν μια επιχείρηση, και στα δύο στάδια. Η διαδικασία του εσωτερικού ελέγχου περιέχει την συμμόρφωση του ελεγκτή με την κύρια δράση της επιχείρησης, την ανάπτυξη μεθοδολογίας, την εξέταση της λογιστικής πορείας καθώς και τον έλεγχο της. Παράλληλα τα βήματα για την περάτωση των παραπάνω ενεργειών είναι η προκαταρκτική έρευνα, η σύνταξη προγράμματος ελέγχου, η επιτόπια εργασία, οι εκθέσεις ελέγχου και οι μεταγενέστερες έρευνες.

Ο ελεγκτής για την πραγματοποίηση όλων αυτών των βημάτων και των διαδικασιών έχει την υποστήριξη μεθόδων και εργαλείων. Αυτά τα εργαλεία είναι :

1. **Οι δικλίδες ασφάλειας** που διακρίνονται σε
  - **οργανωτικές** (που αναφέρονται στην οργάνωση των δραστηριοτήτων)
  - **προληπτικές** (που αναφέρονται στην εμφάνιση των σφαλμάτων) και
  - **κατασταλτικές** (που αναφέρονται στην παρέμβαση του εσωτερικού ελέγχου σε θέματα που αφορούν την απόκλιση από την ορθή λειτουργία την οικονομικής μονάδας)
2. Η χρήση **στατιστικής δειγματοληψίας**
3. Η οργανωμένη **μηχανογράφηση**
4. Τα **φύλλα εργασίας ελέγχου** (που πρέπει να χαρακτηρίζονται από περιεκτικότητα, ομοιομορφία, πληρότητα καθώς και να σωστή ταξινόμηση αλλά και να συμπληρώνονται σε εύλογο χρονικό διάστημα)
5. Τα **αρχεία του εσωτερικού ελέγχου** που περιέχουν θέματα όπως η νομοθεσία, αρχείο που να αφορά την δράση της εταιρείας και αρχείο με τα αποτελέσματα παλαιότερων ελέγχων.

Οι **αρμοδιότητες** του εσωτερικού ελέγχου είναι:

- Η επίβλεψη του κανονισμού λειτουργίας της επιχείρησης καθώς και της σχετικής νομοθεσίας που ρυθμίζει την επιχείρηση.
- Η επισήμανση στο ΔΣ της εταιρίας περιπτώσεων σύγκρουσης συμφερόντων της εταιρίας και των μελών-εργαζομένων της.

- Η ενημέρωση του ΔΣ σχετικά με τα αποτελέσματα του ελέγχου καθώς και η παρουσία του στη Γενική Συνέλευση της εταιρίας (χωρίς να έχει το δικαίωμα να προσφέρει πορίσματα).
- Η στήριξη και η διευκόλυνση του έργου των εξωτερικών ελεγκτών μέσω παροχής χρήσιμων πληροφοριών σχετικά με την υπό έλεγχο εταιρία.

Τα **πρότυπα διεξαγωγής** που στηρίζεται ο εσωτερικός έλεγχος σύμφωνα με το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών είναι:

- η Ανεξαρτησία
- η Επαγγελματική κατάρτιση
- το Πλαίσιο δράσης του εσωτερικού ελέγχου
- η Ποιότητα των διαδικασιών
- ο Τρόπος διοίκησης του τμήματος εσωτερικού ελέγχου

Ενώ τα **πρότυπα** που ρυθμίζουν την συμπεριφορά του προσώπου σύμφωνα με τον κώδικα δεοντολογίας, που ασκεί τον εσωτερικό έλεγχο είναι :

- η Ακεραιότητα
- η Αντικειμενικότητα
- η Εχεμύθεια
- η Επάρκεια

Η μέθοδος που ακολουθεί ο ελεγκτής με σκοπό την συλλογή ικανοποιητικών αποδεικτικών στοιχείων και τεκμηρίων είναι: η επιθεώρηση που περιλαμβάνει την εξέταση των περιουσιακών στοιχείων και τον έλεγχο της λογιστικής πορείας, η παρατήρηση που αναφέρεται στην παρουσία του ελεγκτή κατά την εκτέλεση των ενεργειών της επιχείρησης, η εξωτερική επιβεβαίωση από τρίτο φορέα για συναλλαγή που αφορά την ίδια την οικονομική οντότητα, τον επανυπολογισμό και την επανεκτέλεση ορισμένων κινήσεων, η χρήση αναλυτικών διαδικασιών που αφορά την αξιολόγηση χρηματοοικονομικών πληροφοριών, οι διερευνητικές ερωτήσεις που αποσκοπούν στην απόκτηση πληροφοριών από πρόσωπα με μεγαλύτερη εμπειρία σε ένα συγκεκριμένο ζήτημα και η εσωτερική επιβεβαίωση.

Το αποτέλεσμα, που πρόσβαση σε αυτό έχει ο εσωτερικός ελεγκτής και το διοικητικό συμβούλιο, καθώς και όσα προκύπτουν κατά το πέρας του εσωτερικού ελέγχου αποτυπώνονται στην έκθεση ελέγχου που με την σειρά της στηρίζεται στα φύλλα εργασίας, που αποτελούν αποδεικτικό υλικό. Για να επιτελούν ορθά τον ρόλο τους πρέπει να περιέχουν το ελάχιστο δυνατό περιεχόμενο, να δημιουργούνται με ομοιομορφία και να συμπληρώνονται σε λογικό χρονικό περιθώριο χωρίς παραλείψεις. Τα πρότυπα ελέγχου αναφέρονται στα φύλλα εργασίας σχετικά με την χρησιμότητα τους, το περιεχόμενο τους, την διαδικασία προετοιμασίας τους, την επισκόπηση τους και την προσβασιμότητά τους. Τα φύλλα εργασίας με την σειρά τους περιλαμβάνονται στο μόνιμο φάκελο ελέγχου που επιπλέον μπορεί να περιέχει το αρχείο της νομοθεσίας που διέπει την εταιρεία, τα αρχεία με τα παραστατικά και τα έγγραφα της εταιρείας καθώς και τις ποινές – προειδοποιήσεις που έχει δεχθεί αλλά και τα πρόστιμα. Όσον αφορά τέλος τις τεχνικές που

υιοθετούνται για την τεκμηρίωση των φύλλων ελέγχου αυτές μπορεί να είναι η χρήση επεξηγήσεων και συμβόλων, ο συνδυασμός φύλλων ελέγχου και η κωδικοποίηση τους.

Συμπερασματικά, λοιπόν το ο εσωτερικός ελεγκτής ξεκινάει την εργασία του με τις ενέργειες που απαιτούν και γίνονται με χρήματα. Οφείλει να πραγματοποιεί ελέγχους σε τακτά χρονικά διαστήματα είτε κατόπιν προειδοποίησης των αντίστοιχων τμημάτων είτε αιφνιδιαστικά, έτσι θα γίνει αποτελεσματικότερη η συμμόρφωση των ελεγχόμενων με την γενική οδηγία της επιχείρησης. Σύμφωνα με τους **Κάντζο και Χονδράκη (2006)** στην συνέχεια συγκρίνει τα πραγματοποιηθέντα αποτελέσματα του ελέγχου με τα επιθυμητά τόσο στο σύνολο της οικονομικής μονάδας όσο και τμηματικά, σύμφωνα με τους αντίστοιχους προϋπολογισμούς, ενώ έχει λάβει υπόψη του την κατάσταση που επικρατεί στο περιβάλλον (εσωτερικό και εξωτερικό) που δρα η οικονομική μονάδα, αλλά και τα επίπεδα του ανταγωνισμού που επικρατούν μέσα σε αυτό. Ευθύνη ακόμα του ελεγκτή είναι ο έλεγχος της παραγωγικής διαδικασίας, και η εξακρίβωση εάν το επίπεδο της ποιότητας των προϊόντων είναι το επιθυμητό βάση σχεδιασμού αλλά και βάση της τεχνολογίας που επικρατεί. Επιβλέπει τις σχέσεις συνεργασίας μεταξύ των τμημάτων της οικονομικής οντότητας και την συνεργασία τους και την επικοινωνία μεταξύ τους αλλά την επικοινωνία τους προς την διοίκηση. Ενδιαφέρεται για τις αδυναμίες και τα προβλήματα που μπορεί να προκύψουν με αντίκτυπο την οικονομική μονάδα. Σύμφωνα με τον **Φυτράκη (2010)** τέτοια θέματα μπορεί να είναι ψυχολογικού χαρακτήρα συμπεριφοράς και θέματα σχετικά με διαδικασία παραγωγής.

3.5 Είδη Εσωτερικού Ελέγχου

Ο εσωτερικός έλεγχος για να πάρει την μορφή που έχει σήμερα πέρασε από μεταβατικά στάδια ξεκινώντας ως ένα τμήμα που αντιμετωπίστηκε με δυσπιστία, και από τα διοικητικά μέλη αλλά και από το εργατικό δυναμικό. Το διοικητικό συμβούλιο θεωρούσε ότι τα ζητήματα που ασχολείται δεν εμπίπτουν στην δικαιοδοσία του, και το εργατικό δυναμικό ότι στερείται τεχνογνωσίας προκειμένου να το συμβουλευσει. Ακόμα και οι ίδιοι ελεγκτές δεν στήριζαν όσο θα έπρεπε το έργο τους για τον λόγο ότι ήταν πεισμένοι με σκοπό στο τέλος το αποτέλεσμα να κριθεί πετυχημένο, εφόσον έπρεπε να αποδείξουν τη σπουδαιότητα του προγράμματος ενώ το περιβάλλον ήταν αντίθετο. Ουσιαστικά πέρασε χρόνος έτσι ώστε να εξαπλωθεί πέρα από τον έλεγχο των οικονομικών και να γίνει σεβαστός.

Το κλίμα και την λογική αυτή την ανέστρεψε το αυξανόμενο μέγεθος της οικονομίας και των επιχειρήσεων καθώς και η ανάγκη για πληροφόρηση τόσο των διοικητικών στελεχών όσο και των εργατών. Έτσι ο εσωτερικός έλεγχος έφτασε στα σημερινά του δεδομένα και χωρίστηκε σε τέσσερις κατηγορίες στον έλεγχο παραγωγής στον οικονομικό/λογιστικό, στον διοικητικό και στον λειτουργικό έλεγχο.

- Ο **Έλεγχος Παραγωγής** (Productions Audit) στοχεύει στην τήρηση των διαδικασιών της παραγωγής, το κατά πόσο οι παραγόμενες ποσότητες συμφωνούν με τον προϋπολογισμό της παραγωγής, ασχολείται με τα αν γίνεται σωστή διαχείριση και χρήση του μηχανολογικού εξοπλισμού, αν τα τμήματα είναι σωστά και κατάλληλα στελεχωμένα, αν τα στελέχη είναι επαρκώς καταρτισμένα, αν γίνεται ανεφοδιασμός των

αποθεμάτων που αφορούν την παραγωγή όπου αυτό κρίνεται αναγκαίο, εάν η φύρα που προέρχεται από την παραγωγή κυμαίνεται σε φυσιολογικά επίπεδα. Ελέγχει την διαδικασία παράδοσης των προϊόντων και αν πληρούνται οι προδιαγραφές για την κυκλοφορία του στην αγορά.

- Αντικείμενο του **Λειτουργικού Ελέγχου** (Operational Audits), είναι η εξακρίβωση κατά πόσο οι λειτουργίες των τμημάτων της επιχείρησης συμμορφώνονται με τις πολιτικές και τις διαδικασίες που έχουν σχεδιαστεί με σκοπό να επιτευχθούν. Ακόμα αρμοδιότητα του λειτουργικού ελέγχου είναι η αξιολόγηση και η εκτίμηση του υπάρχοντος συστήματος και η παροχή συμβουλών για την βελτίωση και αποτελεσματικότερη λειτουργία του.
- Οι **Οικονομικοί Έλεγχοι ή Λογιστικού Έλεγχοι** (Financial Audits), στοχεύουν στην επαλήθευση της ακρίβειας, και της αντικειμενικότητας των οικονομικών καταστάσεων με σκοπό τους οι ενδιαφερόμενοι να έχουν πλήρη εικόνα της οικονομικής πορείας. Κύριο μέλημα του είναι η διαχείριση και η μείωση του κινδύνου που προέρχεται από χρηματικές συναλλαγές (εισροές και εκροές). Οι έλεγχοι αυτοί διενεργούνται σε κάθε οικονομικό στοιχείο καθώς αλλά και στις αλλαγές που πραγματοποιούνται, με την απαραίτητη συνέπεια.
- Οι **Διοικητικοί έλεγχοι** (Management Audits) πραγματοποιούνται σε μεγαλύτερο εύρος εντός της επιχείρησης σε σχέση με τους προαναφερθέντες. Αντικείμενο τους είναι να επιβλέπουν εάν υπάρχει ταύτιση μεταξύ των διαδικασιών που θεσπίζει η διοίκηση και των διαδικασιών που πραγματοποιούνται από τα τμήματα της επιχείρησης, έτσι ώστε να οδηγηθεί η οικονομική οντότητα σε μεγιστοποίηση των κερδών. Ακόμα εξετάζουν και αξιολογούν τις κινήσεις και αποφάσεις των διοικητικών στελεχών, βάση επιστημονικών μεθόδων όσον αφορά τον βαθμό που μπορεί να είναι πραγματοποιήσιμες, ενώ παράλληλα εξετάζουν την διαχείριση των πόρων κατά των διαθέσιμων υλικών. Ελέγχουν τις μεθόδους της πρόσληψης και αποχώρησης προσωπικού και την συμμόρφωση του στην κείμενη νομοθεσία της διοίκησης, και τα πλάνα που έχουν θεσπιστεί. Εν κατακλείδι, οι διοικητικοί έλεγχοι καλύπτουν λειτουργίες που αφορούν άμεσα το λειτουργικό, διοικητικό σκέλος όλων των ιεραρχικών επιπέδων δίνοντας δυνατότητα στη διοίκηση να έχει γνώση της γενικότερης διοικητικής λειτουργίας της επιχείρησης.

3.6 Οι Νόμοι για τον Εσωτερικό Έλεγχο

Οι εσωτερικοί ελεγκτές αναλαμβάνοντας το έργο τους πρέπει να λειτουργούν βάση των αρχών και προτύπων του λογιστικού και ελεγκτικού συστήματος, και σύμφωνα με αυτά να διατυπώσουν γνώμη και να συντάξουν αργότερα την έκθεση ελέγχου. Σίγουρα ευθύνη επί των οικονομικών καταστάσεων βαραίνει και το διοικητικό συμβούλιο αλλά και τον υπεύθυνο λογιστηρίου – λογιστή της επιχείρησης. Σε περίπτωση που το τμήμα της επιχείρησης που ασχολείται με τις οικονομικές καταστάσεις πλην του εσωτερικού ελεγκτή

λειτουργήσει νόμιμα θα έχει το δικαίωμα να κάνει τις αντίστοιχες ενέργειες για να προστατεύσει το κύρος του όταν το ελεγκτικό έργο το ζημιώσει, εφόσον βέβαια αποδειχθεί δόλος η προσπάθεια απάτης.

Η πρώτη απόπειρα για εγκαθίδρυση του εσωτερικού ελέγχου στην χώρα μας έγινε από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και συγκεκριμένα με την απόφαση 5/204/14-11-20005. Σε αυτή την απόφαση και συγκεκριμένα στο άρθρο 12 ορίζεται ότι: «κάθε εισηγμένη εταιρεία στο Χ.Α.Α. οφείλει να διαθέτει τμήμα εσωτερικού ελέγχου το οποίο θα παρακολουθεί τη λειτουργία της εταιρείας και θα ενημερώνει εγγράφως, σε τακτά χρονικά διαστήματα το Δ.Σ. για την εφαρμογή του κανονισμού εσωτερικής λειτουργίας».

Όμως ο πρώτος νόμος που καθιέρωσε τον εσωτερικό έλεγχο ήταν ο **3016/2002**, όπου στα **άρθρο 6** κάνει αναφορά στον Εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας των εισηγμένων εταιρειών, στο **άρθρο 7** αναφέρεται στην οργάνωση του εσωτερικού ελέγχου, και στο **άρθρο 8** ορίζει τις αρμοδιότητες της υπηρεσίας του εσωτερικού ελέγχου στις προαναφερθέντες εταιρείες. Συγκεκριμένα, ο νόμος στο άρθρο 6 λέει ότι « για να μπορεί μια εταιρεία να διαπραγματεύεται τις μετοχές της καθώς και άλλες κινητές αξίες στο χρηματιστήριο οφείλει να διαθέτει εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας». Συγκεκριμένα η προϋπόθεση 2 του άρθρου 6 ορίζει ότι πρέπει να προβλέπεται η δημιουργία Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου, Εξυπηρέτησης Μετόχων και Εταιρικών Ανακοινώσεων.

Έπειτα από τον νόμο 3016/2002, ακολούθησε ο νόμος **3429/2005** που στην παράγραφο 1 αναφέρει την υποχρέωση των ΔΕΚΟ να καταρτίσουν διαδικασίες Εσωτερικού Ελέγχου. Ενώ στις παραγράφους 2 ,3 και 4 αναφέρεται στις σχετικές κινήσεις για την αποτελεσματικότητα της εισήγησης. Στις δημόσιες υπηρεσίες ο εσωτερικός ελεγκτής (τουλάχιστον ένας στον αριθμό) κοινοποιεί θέματα που προέκυψαν κατά τον έλεγχο των οικονομικών στοιχείων, στην επιτροπή ελέγχου που αποτελείται από 2 τουλάχιστον μη εκτελεστικά μέλη και ένα ανεξάρτητο μη εκτελεστικό μέλος με πλήρη επάρκεια γνώσεων. Σημαντική διαφορά του **3429/2005** με τον **3016/2002** είναι ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές στις εισηγμένες εταιρείες καθορίζονται από το ΔΣ ενώ στις ΔΕΚΟ διορίζονται από την ΓΣ, επιπλέον στις ΔΕΚΟ παρέχουν τις υπηρεσίες τους με έμμισθη εντολή ενώ στις εισηγμένες η ιδιότητα τους είναι πλήρης και αποκλειστικής απασχόλησης.

Ο νόμος **3492/2006** ορίζει με την σειρά του την σύσταση μονάδων εσωτερικού ελέγχου σε όλα τα Υπουργεία και τις Περιφέρειες της χώρας και ταυτόχρονα καθορίζει τις αρμοδιότητες αυτών. Ακόμα ορίζονται οι μονάδες εσωτερικού ελέγχου στους φορείς που ελέγχονται από τα Υπουργεία ή τις Περιφέρειες της χώρας, και εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος νόμου και έχουν προϋπολογισμό άνω των τριών εκατομμυρίων (3.000.000) ευρώ και καθορίζονται οι αρμοδιότητες αυτών. Επιλεκτικά, αρμοδιότητες των μηχανισμών είναι :

- τακτικού ελέγχου των παγίων προκαταβολών που υπάγονται στον φορέα
- οικονομικού και διαχειριστικού ελέγχου των δημοσίων υπολόγων και δημοσίων διαχειρίσεων που υπάγονται στο φορέα
- διενέργειας ένορκης διοικητικής εξέτασης σε περίπτωση απώλειας δικαιολογητικών πληρωμής δημόσιας δαπάνης, πριν την έκδοση τίτλου πληρωμής.

Ο ίδιος νόμος στο άρθρο 22 με τίτλο «Ετήσια Έκθεση Ελέγχου» αναφέρει πως τα συμπεράσματα των ελέγχων της, η αξιολόγηση των ελέγχων και των ευρημάτων των μονάδων εσωτερικού ελέγχου των Υπουργείων, Περιφερειών και λοιπών φορέων και οι σχετικές συστάσεις περιλαμβάνονται στην ετήσια έκθεση ελέγχου που αποτελεί τη βάση για την παροχή επαρκούς πληροφόρησης προς τον υπουργό Οικονομίας ή για τη διατύπωση επιφυλάξεων για το σύνολο ή για μέρος του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου των δημοσιονομικών του Κράτους. Η ετήσια έκθεση ελέγχου του συγκεκριμένου έτους συνοδεύει το Γενικό Προϋπολογισμό του Κράτους του μεθεπόμενου έτους. Ακόμα περίληψη της έκθεσης δημοσιοποιείται και με καταχώριση στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Οικονομίας.

Τέλος, η νεότερη εξέλιξη του εσωτερικού ελέγχου στην Ελλάδα είναι ο νόμος **3871/2009**. Αυτός προβλέπει την καθολική διενέργεια εσωτερικού ελέγχου σε όλους τους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης. Ο εσωτερικός έλεγχος διενεργείται από τις μονάδες εσωτερικού ελέγχου σε συνεργασία του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους και άλλων φορέων του κράτους. Επομένως, ο συνδυασμός του 3871/2009 με τον 3429/2005 ολόκληρος ο ελληνικός Δημόσιος τομέας υπόκειται σε εσωτερικό έλεγχο.

3.7 Καθήκοντα του Εσωτερικού Ελεγκτή

Εσωτερικοί ελεγκτές σε μια επιχείρηση γίνονται τα άτομα που διαθέτουν εργασιακά και ηγετικά προσόντα και συνήθως εκτός από την σχετική εκπαίδευση που έχουν λάβει για την εκπλήρωση του έργου τους, έχουν εμπειρία από την λειτουργία της επιχείρησης καθότι παλαιότερα προσέφεραν τις υπηρεσίες τους από διαφορετικό πόστο. Ορίζονται από το Διοικητικό Συμβούλιο, απασχολούνται πλήρως και δεν εντάσσονται στην ιεραρχία κανενός τμήματος της οικονομικής μονάδας. Υποχρέωση τους είναι η γραπτή ενημέρωση του διοικητικού συμβουλίου μία φορά το τρίμηνο. Εννοείται, ότι η φύση και το περιεχόμενο εργασίας του εσωτερικού ελεγκτή διαφέρουν ανάλογα με το είδος ενασχόλησης της εταιρείας, καθώς και με τις απαιτήσεις των διοικητικών της στελεχών. Τα καθήκοντα του εσωτερικού ελεγκτή αρχικά είναι να διασφαλίζει ότι οι αποφάσεις και τα σχέδια της διοίκησης οικονομικής μονάδας τηρούνται στο μέγιστο δυνατό βαθμό, να ελέγχει τα περιουσιακά στοιχεία όσον αφορά την φυσική παρουσία τους, τον τρόπο χρήσης τους και την φύλαξη τους και τέλος να ελέγχει εάν το εργατικό δυναμικό καθώς και οι υπάλληλοι της αποδίδουν στο μέγιστο των δυνατοτήτων τους.

Έπειτα να αξιολογεί τους κινδύνους, να εκτιμά τις πιθανές συνέπειες από αυτούς για την οικονομική οντότητα και παράλληλα να προτείνει τρόπους δράσης για την αντιμετώπιση τους. Ακόμα, πρέπει να παρέχει ενημέρωση στους μετόχους στις γενικές συνελεύσεις, και να ενημερώνει το προσωπικό σχετικά με το τρέχον θεσμικό πλαίσιο που αφορά στη δραστηριότητά του. Ελέγχει την διασφάλιση της αξιοπιστίας των οικονομικών καταστάσεων την διασφάλιση της αξιοπιστίας και της ακεραιότητας των πληροφοριών που χρησιμοποιούνται για την λήψη αποφάσεων. Στόχος του ακόμα είναι να ελέγχει εάν υπάρχει πλήρης ταύτιση ότι όλες οι δραστηριότητες συνδέονται με τους στόχους, τις πολιτικές και τις διαδικασίες της οικονομικής μονάδας, σύμφωνα με το ισχύον νομικό πλαίσιο και της αρχές εταιρικής διακυβέρνησης .

Στη συνέχεια ο ελεγκτής υποχρεώνεται να παρακολουθεί την πορεία των λειτουργιών που έχει θεσπίσει ο ίδιος αλλά και να παρεμβαίνει με διορθώσεις και αλλαγές όπου κρίνεται απαραίτητο, και να εισηγείται προτάσεις για βελτίωση της αποτελεσματικότητας του συστήματος εσωτερικού ελέγχου όταν αναπτύσσει ετήσιο πλάνο εσωτερικών ελέγχων. Έπειτα στον χώρο ευθύνη τους ανήκουν η καταγραφή, η κριτική επισκόπηση και ο έλεγχος του συστήματος εσωτερικού Ελέγχου της Εταιρείας, αλλά και όλων των εταιρειών που συνδέονται αμφίδρομα με αυτήν σε περίπτωση του ομίλου, για τις οποίες έχει την ευθύνη υιοθέτησης κοινών αρχών εσωτερικού ελέγχου. Εκτός από τον έλεγχο των δικών του διαδικασιών πρέπει να παρακολουθεί περιπτώσεις μη εφαρμογής της νομοθεσίας και περιπτώσεις ηθελημένης και μη απάτης. Στον χώρο ευθύνης και καθηκόντων ανήκουν ακόμα οποιαδήποτε αναφορά στο διοικητικό συμβούλιο της εταιρείας για περιπτώσεις σύγκρουσης ιδιωτικών συμφερόντων των μελών του διοικητικού συμβουλίου ή των διευθυντικών στελεχών της Εταιρείας με τα συμφέροντα της ίδιας της εταιρείας. Κατά το πέρας του ελέγχου υποβάλλει τις εκθέσεις στον έτσι ώστε να γίνουν οι κινήσεις που χρειάζονται από την εταιρεία.

3.8 Κώδικας δεοντολογίας και ηθικής

Ξεχωριστά από την νομοθεσία που ορίζει τις κινήσεις του εσωτερικού ελεγκτή υφίσταται και ο κώδικας δεοντολογίας που ορίζει ένα επιπλέον κομμάτι των κινήσεων του και συγκεκριμένα την συμπεριφορά του ως προς τους εργοδότες τους, συναδέλφους του αλλά και προς τρίτα πρόσωπα είτε αυτά έχουν σχέση με τον έλεγχο είτε όχι. Ο κώδικας δεοντολογίας ρυθμίζει τις αρχές που σχετίζονται με το επάγγελμα του εσωτερικού ελεγκτή καθώς και το σύνολο των κανόνων που περιγράφουν τις συμπεριφορές που είναι αποδεκτές από τον νόμο.

Οι αρχές στον κύκλο της Ελεγκτικής επιστήμης που ορίζονται από Διεθνή Ομοσπονδία Λογιστών (IFAC) είναι :

- η **ακεραιότητα** και επαγγελματική συμπεριφορά που αποτελεί τον παράγοντα για να υπάρχει εμπιστοσύνη προς το πρόσωπο του. Η ακεραιότητα για τους ορκωτούς ελεγκτές ορίζει ότι πρέπει στο έργο τους να δείχνουν υπευθυνότητα και ειλικρίνεια, να αποφεύγουν να συμμετάσχουν σε αναξιοπρεπείς ενέργειες όσον αφορά την οικονομική μονάδα και το επάγγελμα τους και να ασπάζονται τον σχεδιασμό της εταιρείας τους.
- η **αντικειμενικότητα** που ορίζει ότι ο ελεγκτής θα ασχοληθεί αποκλειστικά και μόνο με θέματα της επιστήμης του, συγκεντρώνοντας πληροφορίες και στοιχεία για να τεκμηριώσει τα ευρήματα του και δεν θα παρασυρθεί από ευρήματα που του προτείνουν την γρήγορη λύση, και επηρεάζουν την κρίση του. Ακόμα να μένει ανεπηρέαστος σε κάθε απόπειρα δωροδοκίας του από οποιοδήποτε πρόσωπο. Τέλος να γνωστοποιεί τα γεγονότα που θεωρεί ο ίδιος σημαντικά ή θα ήταν σημαντικά για την οικονομική οντότητα.

- η **εμπιστευτικότητα** ορίζει ότι ο ελεγκτής θα πρέπει να δείχνει εχεμύθεια όσον αφορά τις πληροφορίες που αποκτά από το εσωτερικό της εταιρείας, και να μην της αποκαλύπτει εάν δεν είναι αναγκαίο για την συνέχιση των διαδικασιών.
- η **επαγγελματική επάρκεια και επιμέλεια** ρυθμίζουν τις γνώσεις που διαθέτει ο ελεγκτής πάνω στο επάγγελμα του και την ανάγκη για καθημερινή βελτίωση τους, έτσι ώστε το έργο να παρέχει πλεονέκτημα στον λήπτη της δουλειάς του, και να εφαρμόζει πλήρως τα Πρότυπα.
- τα **τεχνικά και επαγγελματικά κριτήρια** που οφείλει να εκτελεί ο εσωτερικός ελεγκτής όπως ορίζονται από το σώμα. Επιπλέον να εκτελεί τα καθήκοντα που ορίζει η επιχείρηση μέχρι τον βαθμό που είναι νόμιμα.

Στους ίδιους στόχους αποβλέπει και ο Κώδικας Δεοντολογίας που έχει θεσπίσει το Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών. Συγκεκριμένα αναφέρεται :

- στην **παροχή επαγγελματικών υπηρεσιών** (άρθρο 3) που ορίζουν το θέμα του επαγγελματισμού στο συνολικό έργο του ελεγκτή
- στην **ανεξαρτησία** και την **αντικειμενικότητα** (άρθρο 4)
- στην **εχεμύθεια** (άρθρο 5) που πρέπει να χαρακτηρίζει το έργο του
- στην **ποιοτική επάρκεια** των εργασιών του (άρθρο 6)
- σε θέματα **αθέμιτου ανταγωνισμού** και συγκεκριμένα στην **διαφήμιση** (άρθρο 7). Σύμφωνα με τις διατάξεις του ΣΟΕΛ απαγορεύεται η διαφήμιση των υπηρεσιών των ελεγκτών και των μηχανισμών τους με τρόπο που υποβαθμίζει την ακεραιότητα.
- στις **σχέσεις με τους συναδέλφους και τους ελεγκτικούς φορείς.**
- στην **προστασία του κύρους** του σώματος

Συνδυάζοντας την μέχρι τώρα αναφορά ο ελεγκτής οφείλει να δείξει κατανόηση στον κώδικα δεοντολογίας, να λαμβάνει υπεύθυνα αποφάσεις και να γνωρίζει τις συνέπειες των πράξεων του. Τα σωματεία επίβλεψης των ελεγκτικών μηχανισμών διαθέτουν μεθόδους έτσι ώστε να ελέγχουν την αντικειμενικότητα του έργου τους και των ελεγκτών, και να επιβάλλουν κυρώσεις όταν αποδειχθούν θέματα όπως η μη συμμόρφωση με την νομοθεσία, οι συμπεριφορές που δυσφημούν τον κύκλο της Ελεγκτικής, η απουσία δεξιοτήτων από τους εσωτερικούς ελεγκτές και η απουσία φερεγγυότητας.

Σε περίπτωση που οι ανωτέρω κινήσεις βλάπτουν και το δημόσιο συμφέρον θέση παίρνει θέση και το πειθαρχικό Συμβούλιο. Σημαντικός λόγος πέρα των άλλων προϋποθέσεων γίνεται για την ανεξαρτησία που πρέπει να χαρακτηρίζει το έργο του εσωτερικού ελεγκτή. Οι παγκόσμιοι οργανισμοί με αντικείμενο τον έλεγχο έχουν εκδώσει τις δικές του διατάξεις. Η **Διεθνής Ομοσπονδία Λογιστών** αναφέρεται στον χαρακτήρα που επιδεικνύει ο ελεγκτής κατά την άσκηση του καθήκοντος του και ότι πρέπει να είναι απόμακρος από γεγονότα που επηρεάζουν την αντικειμενικότητα του. Η **Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Λογιστών** στο σύνολο των κανόνων που έχει εκδώσει με τίτλο «Ανεξαρτησία» αναφέρει ότι η ανεξαρτησία είναι ο πρωταρχικός παράγοντας της αντικειμενικότητας. Ακόμα αναφέρεται σε ένα σύνολο περιπτώσεων που επηρεάζουν την ανεξαρτησία του ελεγκτή. Επιλεκτικά κάποιες από αυτές είναι η παροχή οδηγιών

λογιστικής και φορολογικής φύσεως σε τομείς που έχουν άμεση σχέση με τον έλεγχο, κατά την διάρκεια της εργασίας του ο ελεγκτής οφείλει να λειτουργεί ανεπηρέαστος από συμβουλές που προέρχονται από τρίτα πρόσωπα, καθώς και να μην υπάρχει οποιαδήποτε σχέση του ελεγκτή με πρόσωπο εντός της εταιρεία ανεξαρτήτου θέσης

Συνολικά η παγκόσμια οδηγία όσον αφορά την αμοιβή του ελεγκτή για να διατηρείται η ανεξαρτησία του θα πρέπει να είναι μεγαλύτερη από το 15% των ετήσιων ακαθάριστων αμοιβών του, και η αμοιβή αυτή να προέρχεται από διάφορες πηγές έτσι ώστε να αποφεύγεται το θέμα της δέσμευσης. Προκειμένου, να ενισχυθεί το θέμα της ανεξαρτησίας θα πρέπει να ληφθούν μέτρα όπως η παρουσία στο επάγγελμα ανθρώπων με επιστημονικές γνώσεις και ισχυρό χαρακτήρα, η διαρκής εκπαίδευση από τους εγχώριους και διεθνείς οργανισμούς, η επιλογή των ελεγκτικών μηχανισμών για τις υπό έλεγχο εταιρείες να γίνεται από το κράτος καθώς και ο καθορισμός της αμοιβής τους, επίσης εάν δεν είναι εφικτή η κρατική επιλογή οι ελεγκτές να διορίζονται από τους ίδιους τους μετόχους των εταιρειών και όχι από το διοικητικό συμβούλιο η διεξαγωγή ποιοτικού ελέγχου στα πορίσματα ελέγχου αλλά και να καταργηθούν φαινόμενα όπως αυτό του «χαμηλού παιξίματος μπάλας» (low balling) διότι οι ελεγκτές ξεκινάνε την λογική της δουλειάς τους έχοντας τέτοιες τεχνικές στο πλάνο τους.

Ο ελεγκτής θα έχει την ικανότητα να πείθει και να γίνεται αποδεκτό το έργο του όταν στο σύνολο της εργασίας του θα πληροί τις άνω προϋποθέσεις. Οι αρετές ενός εσωτερικού ελεγκτή όμως δεν είναι μόνο αυτές. Ο ελεγκτής οφείλει να διαθέτει την ικανότητα της σύνθεσης και της παρουσίασης των γεγονότων με τρόπο όπου θα είναι ουσιαστικός, κατανοητός και σύντομος, καθώς και τα γραπτά του πορίσματα να αποτυπώνονται με ορθότητα και αντικειμενικότητα. Σπουδαίο κομμάτι του ελέγχου είναι οι τρόποι που θα επινοήσει ο ελεγκτής όταν θα είναι εμφανής η αδυναμία συνέχισης του ελέγχου και το πόσο ευρηματικός θα είναι για πάει παρακάτω την διαδικασία. Τέλος, ο ελεγκτής θα πρέπει να μην ξεχνάει ότι αποτελεί ένα τμήμα της οικονομικής μονάδας και κάποια στιγμή ενδεχομένως να προσφέρει τις υπηρεσίες του από μια διαφορετική θέση όπου θα κληθεί να βοηθήσει στην διαδικασία του ελέγχου με τις πληροφορίες που θα του παρέχει αλλά ταυτόχρονα να βοηθηθεί και αυτός από τον έλεγχο.

3.9 Οικονομικές Καταστάσεις

Οι οικονομικές καταστάσεις είναι το μέσο που παρέχει πληροφορίες σχετικά με την χρηματοοικονομική θέση της εταιρείας την αποδοτικότητα, τις ταμειακές ροές και τα αποτελέσματα που πετυχαίνει η εταιρεία ως απλή αναφορά για την πορεία της αλλά και συγκριτικά με τους ανταγωνιστές της, στους ενδιαφερόμενους του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος της επιχείρησης. Το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 1 «Παρουσίαση των Οικονομικών Καταστάσεων» προβλέπει ότι μια πλήρης σειρά οικονομικών καταστάσεων αποτελείται από :

- την Κατάσταση Οικονομικής Θέσης
- την Κατάσταση Αποτελεσμάτων και λοιπών Συνολικών Εσόδων

- την Κατάσταση Μεταβολών των Ιδίων Κεφαλαίων
- την Κατάσταση Ταμιακών ροών
- το Προσάρτημα
- Σύμφωνα, με τα ΔΛΠ οι αρχές με βάση τις οποίες συντάσσονται οι Οικονομικές Καταστάσεις είναι :
- η **Ακριβοδίκαιη Παρουσίαση** και **Συμμόρφωση** με τα ΔΠΧΑ : που ορίζει ότι οι οικονομικές καταστάσεις οφείλουν να παρουσιάζουν την πραγματική επίδραση των συναλλαγών και των δραστηριοτήτων της επιχείρησης πάνω στους λογαριασμούς του ενεργητικού, του παθητικού και των αποτελεσμάτων.
- Η **Συνεχιζόμενη Δραστηριότητα** : ορίζει πως οι οικονομικές καταστάσεις συντάσσονται με την συγκεκριμένη λογική, εκτός εάν η διοίκηση έχει σκοπό την παύση της λειτουργίας της επιχείρησης.
- η **Αρχή των Δεδουλευμένων Εσόδων και Εξόδων** : ορίζει ότι τα στοιχεία των οικονομικών καταστάσεων αναγνωρίζονται με βάση τους όρους και τα κριτήρια αναγνώρισης που προβλέπει η νομοθεσία.
- ο **Συμψηφισμός**: ορίζει ότι τα περιουσιακά στοιχεία, οι υποχρεώσεις τα έσοδα τα έξοδα και άλλοι λογαριασμοί δεν συμψηφίζονται διότι χάνεται η κατανόηση των συναλλαγών που πραγματοποιήθηκαν καθώς και άλλες πληροφορίες που απορρέουν από αυτές.
- η **Σημαντικότητα** και η **Συγκέντρωση** : ορίζει ότι οι λογαριασμοί ανεξαρτήτου είδους θα πρέπει να παρουσιάζονται ξεχωριστά, εκτός και αν δεν απαιτείται κάτι τέτοιο.
- η **Συχνότητα Παρουσίασης** : ορίζει πως η παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων πρέπει να γίνεται σε ετήσια βάση. Το πρότυπό όμως καθιστά δυνατή και την παρουσίαση σε διαφορετικό χρονικό πλαίσιο, ταυτόχρονα όμως να γίνεται γνωστό και το χρονικό διάστημα αλλά και ο λόγος.
- η **Συγκριτική Πληροφόρηση** : ορίζει ότι η παρουσίαση των αποτελεσμάτων της επιχείρησης πρέπει να γίνεται συγκριτικά με τις προηγούμενες χρήσεις, με σκοπό να επιτυγχάνεται η αξιολόγηση της πορείας της ίδιας αλλά και να γίνεται η σύγκριση με το ανταγωνιστικό περιβάλλον.
- η **Ομοιομορφία της Παρουσίασης** : ορίζει ότι ο τρόπος παρουσίασης των οικονομικών καταστάσεων πρέπει να είναι ίδιος σε κάθε χρήση εκτός εάν υπάρχει αιτία που να ρυθμίζει κάτι διαφορετικό.

Τα **Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα** (ν. 4308/2014) ορίζουν τις οικονομικές καταστάσεις ανάλογα με το μέγεθος της επιχείρησης. Έτσι, οι **Μεγάλες** επιχειρήσεις συντάσσουν τις οικονομικές καταστάσεις που προβλέπονται από ΔΛΠ οι **Μεσαίες** δεν συντάσσουν την Κατάσταση Χρηματοροών και οι **Μικρές** την κατάσταση χρηματοροών και την κατάσταση μεταβολής ιδίων κεφαλαίων (καθαρής θέσης). Αναφορά γίνεται και για τις πολύ μικρές επιχειρήσεις.

Οι αρχές βάση που ορίζουν τα ΕΛΠ βάση των οποίων συντάσσονται οι οικονομικές καταστάσεις είναι :

- η **Αρχή της Σαφήνειας** : ορίζει ότι τα γεγονότα που παρουσιάζονται στις οικονομικές καταστάσεις πρέπει να είναι αυτά που πραγματοποιήθηκαν και επηρέασαν την λειτουργία της οικονομικής οντότητας.
- η **Αρχή των Δεδουλευμένων**
- η **Αρχή της Συνέχισης της Δραστηριότητας**

Ακόμα, προβλέπεται και η χρήση της Εύλογης Αξίας ως εναλλακτική μέθοδος αποτίμησης. Συμπερασματικά, όσον αφορά την παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων δεν έχουν ιδιαίτερες διαφορές.

3.10 Εσωτερικός έλεγχος και διαχείριση κινδύνου

Αρκετές αναφορές σχετικές με την εύρεση τρόπων και καταστολής του επιχειρηματικού κινδύνου αναφέρουν ότι ο κίνδυνος δεν είναι κάτι τυχαίο στην πορεία της επιχείρησης, αλλά είναι ένα από τα αποτελέσματα που προκύπτουν βάση των επιλογών της. Φυσικά δεν αγνοείται η παρουσία των απρόβλεπτων παραγόντων. Ο κίνδυνος γίνεται μεγαλύτερος όταν οι κινήσεις που προηγούνται είναι κρίσιμες για την λειτουργία της οικονομικής μονάδας, για αυτό τον λόγο κατά την τον σχεδιασμό του προϋπολογισμού πρέπει να γίνεται και υπολογισμός του κινδύνου όσο αυτό είναι δυνατό. Όμως η επίδραση του κινδύνου μπορεί να είναι θετική (μορφή ευκαιρίας) αλλά και αρνητική (μορφή απειλής), έτσι τα μέτρα ανάλογα με την μορφή μπορεί να είναι αξιοποιήσιμα ή περιορισμού.

Ορισμένα από τα οφέλη που μπορεί να προκύψουν από την όλη προσπάθεια είναι ο βελτιωμένος έλεγχος του κόστους, ταχύτερη προσαρμογή στο εξωτερικό περιβάλλον και τον ανταγωνισμό και αποτελεσματικότερη αξιοποίηση ευκαιριών. Η διαδικασία πρόληψης διαχείρισης και καταστολής του επιχειρηματικού κινδύνου μονάδας αποτελεί μέλημα της διοίκησης, που οφείλει να διασφαλίζει ότι είναι επαρκής και αποτελεσματική και είναι μία σοβαρή ενότητα στην πορεία της λειτουργίας της επιχείρησης όπου πολλές φορές αποτελεί τμήμα της οικονομικής οντότητας. Στην όλη προσπάθεια ο εσωτερικός έλεγχος συμμετέχει αξιολογώντας, και προτείνοντας βελτιώσεις στην δομή του συστήματος διαχείρισης, και επιπλέον προσφέρει την γνώμη του όταν επιλεγεί η κατάλληλη μέθοδος σε σχέση πάντα με τα χαρακτηριστικά της επιχειρηματικής μονάδας. Φυσικά σε αυτή την περίπτωση ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου είναι απλά συμβουλευτικός ενώ ανάλογα με το περιεχόμενο του προβλήματος μπορεί να προσφέρει περαιτέρω υπηρεσίες από την παροχή συμβουλών. Όμως το διοικητικό συμβούλιο σε συνεργασία με την υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου μπορεί να προτείνει λύσεις που ο ρόλος της να είναι περισσότερο ενεργητικός, με αποτέλεσμα να γίνει επιδραστικός. Σε αυτή την περίπτωση δεν σημαίνει ότι αναλαμβάνει εξ ολοκλήρου την πάταξη του γιατί έτσι ξεφεύγει από την ουσία της με αποτέλεσμα να αμφισβητείται ο ρόλος της.

Ο εσωτερικός ελεγκτής οφείλει να πιστοποιήσει ότι οι διαδικασίες διαχείρισης του κινδύνου έχουν ελεγχθεί ως προς την αξιοπιστία τους όσον αφορά την πρόληψη και καταστολή του κινδύνου, προκειμένου να ενισχυθούν ή εάν δεν είναι αποτελεσματικές να αντικατασταθούν αλλά και έχουν προσδιορίσει το

επίπεδο του κινδύνου αλλά και αυτό που είναι δυνατό να καταπολεμηθεί μέσα σε συγκεκριμένα χρονικά διαστήματα. Ακόμα, οι διαδικασίες που χρησιμοποιούνται χαρακτηρίζονται από συνέχεια και σταθερότητα και σε εύλογα χρονικά διαστήματα έχει πραγματοποιηθεί έλεγχος αξιολόγησης των διαδικασιών καταστολής και έχει προσδιοριστεί ο συνδυασμός απόδοσης κινδύνου που απορρέει από τις επιχειρηματικές ενέργειες.

Οι διαδικασίες διαχείρισης κινδύνου εξαρτώνται από την φύση και την κουλτούρα της οικονομικής μονάδας και μπορούν να είναι επίσημες ή ανεπίσημες, ποσοτικές ή υποκειμενικές και συλλογικές ή σε ξεχωριστά στάδια της επιχείρησης. Ο ελεγκτής κατά την σύγκριση των διαδικασιών με τις παραπάνω αρχές πρέπει να λάβει υπόψη τους τις σχετικές ενέργειες που έγιναν σε παλαιότερες χρήσεις για την αντιμετώπιση παρόμοιων καταστάσεων, να παρακολουθεί την τεχνογνωσία του περιβάλλοντος και την μεθοδολογία που προτείνουν διάφοροι σχετικού οργανισμοί αλλά και αυτές που ακολουθούν οι ανταγωνιστές, τον στρατηγικό σχεδιασμό του διοικητικού συμβουλίου, την γνώμη του εργατικού δυναμικού και την δυνατότητα αντίδρασης της επιχείρησης σε σχέση με τους ανταγωνιστές της

Τα τέσσερα βασικά στάδια της επιμέτρησης του επιχειρηματικού κινδύνου είναι :

- η Αναγνώριση
- η Αξιολόγηση
- η Διαχείριση
- ο Έλεγχος

Η **Αναγνώριση** είναι το πρώτο στάδιο της διαχείρισης του επιχειρηματικού κινδύνου, και αναφέρεται και στους κινδύνους που είναι δεδομένο ότι θα προκύψουν αλλά και αυτοί που είναι ασυνήθιστοι και καινούριοι σε σχέση με την λειτουργία της επιχείρησης. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι η συμμετοχή όλων των τμημάτων της οικονομικής οντότητας, προσφέροντας την τεχνογνωσία και εμπειρία που διαθέτουν.

Ο ρόλος της **Αξιολόγησης** που έπεται της αναγνώρισης, είναι να μετρηθεί κατά πόσο θα επηρεάσει ο κίνδυνος την επιχείρηση και εάν την επηρεάσει τι επίδραση θα έχει και σε ποια μέρη.

Στην συνέχεια σειρά έχει η **Διαχείριση** του κινδύνου, αντικείμενος της οποίας είναι η μέτρηση της σημαντικότητας του κινδύνου και οι εργασίες αντιμετώπισης του.

Τέλος, ο **Έλεγχος** αναδεικνύει τα αποτελέσματα της παραπάνω προσπάθειας βοηθώντας να αναπτυχθούν συστήματα βελτιστοποίησης όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο.

Ο περιορισμός του επιχειρηματικού κινδύνου επιτυγχάνεται με την χρήση συστημάτων εσωτερικού ελέγχου που για να είναι αποτελεσματικά θα πρέπει να περιλαμβάνουν τις ενέργειες του τερματισμού κινδύνου όταν αυτός έχει μεγάλη επίδραση στα δεδομένα της επιχείρησης, του Ελέγχου που όπως προαναφέρθηκαν οι ενέργειες του αποτελεί το πιο σπουδαίο κομμάτι στην καταστολή του κινδύνου, της Αντίδρασης σε απρόβλεπτους κινδύνους, της ικανότητα Διαχείρισης μεγαλύτερου ποσού κινδύνου από το αναμενόμενο, την Πληροφόρηση του διοικητικού συμβουλίου για την έκταση που έχει πάρει, την Έρευνα που γίνεται τόσο στο εσωτερικό περιβάλλον όσο και στο εξωτερικό/ανταγωνιστικό για την λήψη χρήσιμων

συμπερασμάτων και πληροφοριών, την Επικοινωνία και Συνεργασία και των συστημάτων ελέγχου αλλά και του προσωπικού και την Εξοικείωση του προσωπικού με τα δεδομένα του συστήματος ελέγχου

Σύμφωνα με το Πρότυπο Εσωτερικού Ελέγχου 2120 (**Διαχείριση Κινδύνων**) στην αποτελεσματικότητα της διαχείρισης του κινδύνου κρίνεται απαραίτητη και η παρουσία των εσωτερικών ελεγκτών. Οι εσωτερικοί ελεγκτές τονίζουν τα πεδία της επιχείρησης με τον μεγαλύτερο βαθμό κινδύνου και προτείνουν διαδικασίες βελτιστοποίησης και ανάπτυξης των μηχανισμών. Ακόμα, προτείνουν μελλοντικές ενέργειες για να πιο άμεση αντιμετώπιση του κινδύνου εφόσον λάβει υπόψη του ότι όλα είναι επαρκεί για το σύνολο της επιχείρησης σύμφωνα με την κουλτούρα και το είδος εργασιών της. Σε περίπτωση που το σύστημα εσωτερικού ελέγχου κριθεί ανίκανο, ο ελεγκτής οφείλει να ενημερώσει την διοίκηση και να κάνει συστάσεις όσον αφορά τους λόγους και τια αιτίες που ευθύνονται για το συγκεκριμένο γεγονός. Στην συνέχεια ο εσωτερικός έλεγχος όσον αφορά την διαχείριση του κινδύνου έχει τις ίδιες ευθύνες με όπως και με τις άλλες εργασίες που ασχολείται.

Το πιο διαδεδομένο μοντέλο εσωτερικού ελέγχου είναι της COSO όπου η λογική που δημιουργήθηκε είναι ότι το περιεχόμενο του μοντέλου ξεκινάει από την διοίκηση και συνεχίζει λαμβάνοντας υπόψη του όλα τα σημεία και της λειτουργίες της επιχείρησης. Συγκεκριμένα, στοχεύει στην αξιοπιστία των χρηματοοικονομικών στοιχείων στην αποτελεσματικότητα των λειτουργιών και στην συμμόρφωση με την κείμενη νομοθεσία. Οι παράγοντες που απαρτίζουν το μοντέλο της COSO είναι το Περιβάλλον Ελέγχου που σύμφωνα με τις ανάγκες του σχεδιάζεται και ο μηχανισμός του ελέγχου. Η Αξιολόγηση των κινδύνων που βασίζεται στις επιδιώξεις της επιχείρησης και την επίδραση τους στην λειτουργία της μονάδας. Οι Δραστηριότητες Ελέγχου που σχεδιάζονται για να βοηθήσουν στην επίτευξη του στόχου της επιχείρησης και στον έλεγχο του πλάνου της διοίκησης. Η Επικοινωνία μεταξύ των τμημάτων καθώς και η ανταλλαγή πληροφοριών στο σύνολο της οικονομικής μονάδας και τέλος ο Έλεγχος της λειτουργίας του ίδιου του συστήματος. Η κάθε ενότητα περιλαμβάνει και υποενότητες με σκοπό την περαιτέρω στήριξη του συστήματος και της οικονομικής μονάδας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ

Στο παρόν κεφάλαιο της εργασίας θα γίνει αναφορά σε πραγματικές περιπτώσεις απάτης, στα αποτελέσματα τους, στα πρόσωπα που συμμετείχαν στην αντιμετώπιση της μέσω του συστήματος του εσωτερικού ελέγχου αλλά και στον τρόπο που έπρεπε να κινηθούν για να αποφευχθεί η απάτη. Σύμφωνα, με το ΔΠΕ 240 (Ευθύνες του ελεγκτή σχετικά με απάτη στον έλεγχο οικονομικών καταστάσεων) ως Απάτη ορίζεται μια εκ προθέσεως πράξη από ένα ή περισσότερα πρόσωπα της οικονομικής μονάδας η από τη διοίκηση ή από εκείνους που είναι επιφορτισμένοι με τη διακυβέρνηση, από εργαζόμενους ή από τρίτα μέρη η οποία ενέχει παραπλάνηση για την απόκτηση ενός μη δίκαιου ή παράνομου πλεονεκτήματος.

Η λογιστική απάτη μπορεί να προκληθεί από την παραπλανητική εμφάνιση των οικονομικών καταστάσεων ή από υπεξαίρεση περιουσιακών στοιχείων, όπου συνήθως οι λόγοι που οδηγούν στις δύο παρά πάνω κινήσεις ποικίλλουν. Οι **Montgomery** αναφέρονται στο τρίγωνο της απάτης που εντοπίζει τους πιθανούς παράγοντες κινδύνου Έτσι η απάτη, μπορεί να οφείλεται σε κίνητρο ή σε πίεση για την πραγματοποίηση της, στην ύπαρξη μιας ευκαιρίας καθώς και σε συμπεριφορές προσώπων. Ο **Wolfe** και **Hermanson** προσθέτουν ένα ακόμα παράγοντα και δημιουργούν το «διαμάντι της απάτης» που είναι η ικανότητα του ατόμου να διαπράξει απάτη.

Η λογιστική απάτη διακρίνεται από το λογιστικό σφάλμα, αν και οι διαφορές είναι πολύ λεπτές μεταξύ τους. Σημείο διαχωρισμού των δύο είναι ο τρόπος που προκλήθηκαν, εάν δηλαδή έγιναν με ακούσιο ή εκούσιο τρόπο. Το λογιστικό σφάλμα μπορεί να είναι ένα αριθμητικό λάθος που προκλήθηκε εκ παραδρομής, ή μια λανθασμένη εφαρμογή των κανόνων λογιστικής που έγινε ακούσια από έναν υπάλληλο του λογιστηρίου. Παραδείγματα που χαρακτηρίζουν μια λογιστική απάτη είναι η πώληση ή η αγορά πλασματικών περιουσιακών στοιχείων, οι παράνομες πληρωμές η ψευδής παρουσίαση και αποτίμηση συναλλαγών, η εσφαλμένη τιμολόγηση, οι παραποιημένες συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη, η σκόπιμη απόκρυψη σημαντικών στοιχείων της επιχείρησης και οι παραβάσεις του νόμου οικονομικής ή φορολογικής φύσης

Ο εσωτερικός ελεγκτής για να αποτρέψει την απάτη θα πρέπει να έχει την κατάλληλη γνώση για να αναγνωρίζει τέτοιες περιπτώσεις και να προσπαθεί να αποτρέψει την δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών, όπως για παράδειγμα η αδυναμία του συστήματος εσωτερικού ελέγχου, για την ανάπτυξη απάτης. Ξεχωριστά, για κάθε τμήμα ο ελεγκτής θα πρέπει να ελέγξει την οργάνωση του, το βαθμό στον οποίο οι στόχοι που θέτει είναι ρεαλιστικοί, την επικοινωνία μεταξύ των εργαζομένων, την επίβλεψη των τμημάτων και τον διαχωρισμό των διαδικασιών εντός των τμημάτων. Ο εσωτερικός ελεγκτής στο πλαίσιο του ελέγχου των κινήσεων της εταιρείας πρέπει να εντοπίσει και να εκτιμήσει τους κινδύνους που προμηνύουν απάτη, να αποκτήσει επαρκή και κατάλληλα τεκμήρια και να έχει κατάλληλη αντίδραση όταν όντως εντοπίσει απάτη.

Τα πρόσωπα που πραγματοποιούν τον έλεγχο για απάτη είναι οι εσωτερικοί ελεγκτές, οι δικηγόροι, το προσωπικό της εταιρείας που θα φανεί χρήσιμο και που συμμετείχε στην λογιστική διαδικασία καθώς και άλλα πρόσωπα που θα συνεισφέρουν για το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα. Οι συμμετέχοντες στην

διαδικασία και ιδιαίτερα οι εσωτερικοί ελεγκτές κρίνουν το ποσοστό σοβαρότητας της κατάστασης με σκοπό την ορθή εξαγωγή συμπερασμάτων. Στο τέλος της έρευνας οι εσωτερικοί ελεγκτές ενημερώνουν την διοίκηση σχετικά με τα ευρήματα μέσω γραπτής έκθεσης και λαμβάνουν μέτρα όπως την επιπλέον ενίσχυση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου. Τέλος, όσον αφορά την αποκάλυψη της απάτης από τον εσωτερικό έλεγχο κανείς εντός της επιχείρησης δεν περιμένει από τους εσωτερικούς ελεγκτές να είναι το ίδιο αποτελεσματικοί με άτομα που έχουν εκπαιδευτεί σε θέματα εύρεσης και διαχείρισης απάτης.

4.1 Το παράδειγμα της Capital Bank Corporation

Το πρώτο παράδειγμα απάτης που θα αναλυθεί είναι το παράδειγμα της **Capital Bank Corporation**. Η Capital Bank Corporation ιδρύθηκε το 1975 από τον **Carlos Cordova** στην Νέα Υόρκη αρχικά ως Capital National Bank και αργότερα το 1986 πήρε την δεύτερη ονομασία της ενώ σε λίγα χρόνια από την ίδρυση της δημιούργησε πέντε υποκαταστήματα προς εξυπηρέτηση των πολιτών. Το 1987 ανάθεσε τον έλεγχο της στην ελεγκτική εταιρεία **Arthur Andersen** με προϊστάμενο ελέγχου τον **Thomas Curtin** και υπεύθυνο εποπτείας ελέγχου τον **James Lukenda**. Κατά τον έλεγχο διαπιστώθηκε ο λογαριασμός «διαθέσιμα θησαυροφυλακίου» που αντιστοιχούσε στο 61% του υπόλοιπου των διαθεσίμων του υποκαταστήματος που θα έπρεπε να είναι διαθέσιμο προς καταμέτρηση την ημέρα του ελέγχου. Όταν ζητήθηκε από τους ελεγκτές να μετρηθεί ο συγκεκριμένος λογαριασμός οι υπάλληλοι τους είπαν πως θα ήταν δυνατό μόνο με την παρουσία του ιδιοκτήτη. Η καταμέτρηση όμως πραγματοποιήθηκε και σε ερώτηση των ελεγκτών προς τον ιδιοκτήτη για να μάθουν τον λόγο ύπαρξης αυτού του ποσού αυτός απάντησε πως θα χρησιμοποιούνταν από ένα πελάτη της τράπεζας με σκοπό να αγοράσει ξένο νόμισμα. Σε μεταγενέστερη έρευνα αποδείχθηκε ότι ο Cordova με την βοήθεια υφισταμένων του παραπλανούσε την ομάδα ελέγχου και αργότερα αποδείχθηκε πως καταχράστηκε τουλάχιστον 400.000 δολάρια από τα 2,7 εκατομμύρια δολάρια που υπήρχαν στο θησαυροφυλάκιο του υποκαταστήματος που βρισκόταν υπό έλεγχο. Εκτός από τον ίδιο συμμετοχή σε απάτη είχαν και δύο συνέταιροι του ενώ αργότερα όταν τους επιβλήθηκαν κατηγορίες για τις πράξεις τους και αυτοί όπως και ο Cordova τις αποδέχθηκαν. Επίσης, στους δύο ελεγκτές τον James Lukenda και τον Thomas Curtin επιβλήθηκαν κυρώσεις γιατί δεν κατάφεραν να αποκαλύψουν την απάτη της τράπεζας.

Το συγκεκριμένο παράδειγμα οφείλεται σύμφωνα με το τρίγωνο της απάτης σε ευκαιρία διάπραξης απάτης εφόσον αναφέρονται μεγάλα χρηματικά ποσά και ανεπαρκείς εσωτερικές δικλίδες επί αυτών, για τον λόγο ότι η εφαρμογή των λογιστικών άρθρων ήταν αναξιοπρεπής, τα φυσικά μέτρα προστασίας ήταν ανύπαρκτα και υπήρχε έλλειψη συμφωνίας στα περιουσιακά στοιχεία και στην τεκμηρίωση των συναλλαγών. Ο Carlos Cordova καταπάτησε τις δικλίδες ασφαλείας μέσω απόκρυψης γεγονότων και συναλλαγών που επηρεάζουν τις οικονομικές καταστάσεις έτσι το παράδειγμα της Capital Bank Corporation αποτελεί απάτη με την μορφή υπεξαίρεσης περιουσιακών στοιχείων, για προσωπική χρήση του ιδρυτή της τράπεζας.

Ο εσωτερικός έλεγχος στο συγκεκριμένο παράδειγμα θα μπορούσε να εφαρμόσει αρκετές μεθόδους για να αποτρέψει την υπεξαίρεση είτε να κινηθεί έτσι ώστε η απάτη γίνει γνωστή στην ελεγκτική εταιρεία. Αρχικά, θα έπρεπε να λάβει υπόψη του τα διαθέσιμα τεκμήρια και να προσπαθήσει να λάβει περισσότερα που θα είναι περισσότερο αξιόπιστα και στην συνέχεια να εξετάσει τις ενδείξεις που προκύπτουν και αφορούν την εντιμότητα των πράξεων της διοίκησης. Ακόμα, να εκτελέσει τις δέουσες διαδικασίες που θα εντόπιζαν τις περιπτώσεις μη συμμόρφωσης με τους νόμους και να αντιδράσει κατάλληλα στην παράβαση της νομοθεσίας. Σε περίπτωση που η τράπεζα είχε θεσπίσει ομάδα εσωτερικού ελέγχου τα μέλη που θα την αποτελούσαν όφειλαν να εξετάσουν τις συνθήκες που θα οδηγήσουν σε παραπλανητικές οικονομικές καταστάσεις (διαθέσιμα θησαυροφυλακίου), να εξετάσουν την ασυνήθιστη κίνηση του ιδιοκτήτη που προέκυψε κατά τον εξωτερικό έλεγχο, να έχει δηλαδή ένα μεγάλο χρηματικό ποσό στο θησαυροφυλάκιο που δεν το έχει επενδύσει με σκοπό την αύξηση του. Ο εξωτερικός έλεγχος από την Arthur Andersen βάση του ΔΠΕ 315 πριν την αποκάλυψη της απάτης εμφάνισε ενδείξεις που οι εσωτερικοί ελεγκτές έπρεπε να μελετήσουν στο διάστημα μέχρι την συνέχιση του.

Όσον αφορά τον εσωτερικό ελεγκτή, θα έπρεπε να ορίσει μία ομάδα ανθρώπων με επικεφαλή τον ίδιο ή άλλον αξιόπιστο συνεργάτη του με σκοπό να παρακολουθεί και να καταγράφει τις κινήσεις του «ευαίσθητου» όπως αποδείχθηκε λογαριασμού, διαθεσίμων, καθώς και να επιβλέπει στην εφαρμογή των λογιστικών πολιτικών πάνω σε αυτό τον λογαριασμό. Όσον αφορά, τα λογιστικά άρθρα ο εσωτερικός έλεγχος έπρεπε να ελέγξει την φύση και την πολυπλοκότητα εφόσον εμφανίστηκαν λογαριασμοί ασυνήθους φύσης, να λάβει υπόψη του ότι τα λογιστικά άρθρα διαφοροποιούνται από την κύρια δραστηριότητα της επιχείρησης και δεν έχουν συμφωνημένα υπόλοιπα και μέσω εσωτερικού ελέγχου αλλά και μέσω εξωτερικής επιβεβαίωσης.

Το διάστημα μέχρι την επιστροφή του Carlos Cordona προσέφερε ευνοϊκό έδαφος για τον εσωτερικό έλεγχο και για τον σύνολο των διορθωτικών κινήσεων που θα μπορούσε να προσφέρει. Σημαντική ένδειξη αποτέλεσε η αδυναμία είτε ακόμα και η άρνηση του υπαλλήλου προς τους εξωτερικούς ελεγκτές για πρόσβαση στο θησαυροφυλάκιο.

Για την εξέταση του παραδείγματος θα γίνει ανάλυση με τη χρήση του μοντέλου **CRIME**, που δημιουργήθηκε από τον **Razaee (2005)** και αναφέρεται σε περιπτώσεις παραποίησης οικονομικών καταστάσεων. Αναλύοντας, την λέξη **CRIME** το κάθε γράμμα της συμβολίζει μία κατάσταση μέσα σε μία περίπτωση απάτης. Συγκεκριμένα :

- Το γράμμα **C** συμβολίζει τη λέξη «**μάγειρες**» (Cooks) και αναφέρεται στα άτομα που συμμετέχουν στην απάτη. Η έκθεση **GAO** έδειξε ότι το 75% των προσώπων που συμμετέχουν σε μια απάτη προέρχονται από το εσωτερικό της επιχείρησης ενώ το 25% προέρχεται από το εξωτερικό περιβάλλον της.
- Το δεύτερο γράμμα **R** συμβολίζει την λέξη «**συνταγές**» (Recipes) και αναφέρεται στους τρόπους που μπορεί να εκδηλωθεί η λογιστική απάτη. Συγκεκριμένα, σε παραποίηση των οικονομικών

καταστάσεων μέσω διαστρέβλωσης των λογαριασμών εσόδων ή εξόδων και άλλων παρόμοιων πρακτικών.

- Το γράμμα **I** συμβολίζει τη λέξη «**κίνητρα**» (Incentives) και αναφέρεται στα κίνητρα που οδηγούν τους ανθρώπους σε απάτη. Τα κίνητρα εκτός από οικονομικά μπορεί να είναι και κίνητρα συμπεριφοράς και ιδεολογικά.
- Το γράμμα **M** συμβολίζει τη λέξη «**έλεγχος**» (Monitoring) και αναφέρεται στον έλεγχο από το διοικητικό συμβούλιο, τους εσωτερικούς και τους εξωτερικούς ελεγκτές, αλλά και στον έλεγχο από τα ενδιαφερόμενα τρίτα πρόσωπα.
- Το τελευταίο γράμμα **E** συμβολίζει τα «**τελικά αποτελέσματα**» (End Results) που αναφέρονται στις επιπτώσεις και στα γενικά συμπεράσματα που έχει μια τέτοια κίνηση στο σύνολο μιας επιχείρησης.

Στο παράδειγμα της **Capital Bank Corporation** :

- Οι «**μάγαιρες**» είναι ο Carlos Cordona, οι δύο συντάιροι του και οι υφιστάμενοι υπάλληλοι που συμμετείχαν στην πραγματοποίηση της απάτης.
- Οι «**συνταγές**» που χρησιμοποιήθηκαν είναι η διατήρηση των διαθέσιμων στο χαρτοφυλάκιο και η δικαιολογία ότι θα τα χρησιμοποιούσε πελάτης για μετατροπή τους σε ξένο νόμισμα.
- Όσον αφορά τα «**κίνητρα**» το συμπέρασμα που βγαίνει είναι ότι οι προσωπικές φιλοδοξίες του Carlos Cordona αποτέλεσαν το στάδιο για να πραγματοποιήσει την απάτη.
- Ενώ ο «**έλεγχος**» αρχικά από το άμεσο περιβάλλον της επιχείρησης δεν ήταν ο απαιτούμενος γιατί συνεργοί του ιδρυτή ήταν δύο συντάιροι του, το προσωπικό της τράπεζας και ως ένα σημείο οι δύο υπεύθυνοι του ελέγχου εφόσον δεν αποκάλυψαν την απάτη και τους επιβλήθηκαν κυρώσεις.
- Στο στάδιο των «**τελικών αποτελεσμάτων**» η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς έκρινε αφερέγγυα την τράπεζα και την έθεσε στον έλεγχο της ομοσπονδιακής υπηρεσίας. Απόρροια των παρά πάνω ήταν κατά το έτος 1991 η Capital Bank Corporation να εξαγοραστεί από την **Banco Popular de Puerto Rico**. Ο Carlos Cordona από την μεριά του κρίθηκε ένοχος των πράξεων του για τρεις συνολικά περιπτώσεις απάτης στο τραπεζικό τομέα, ενώ οι υπεύθυνοι ελέγχου κατηγορήθηκαν από το δικαστήριο και τους αφαιρέθηκε η άδεια ασκήσεως επαγγέλματος.

4.2 Το παράδειγμα της Perry Drugstores Inc

Το επόμενο παράδειγμα που θα αναλυθεί είναι αυτό της αλυσίδας φαρμακείων **Perry Drugstores Inc**, που ιδρύθηκε το 1957 από τον **Jack Robinson**. Η συγκεκριμένη αλυσίδα το έτος 1990 και έπειτα αδυνατούσε να πετύχει τα αποτελέσματα που κατάφερναν οι ανταγωνιστές της και έτσι ξεκίνησε η πτωτική της πορεία και η αρχή της παραποίησης των οικονομικών της καταστάσεων. Το 1992 παρατηρήθηκε στα αποθέματα της μεγάλο έλλειμμα κατά την απογραφή το οποίο αποκρύφτηκε στον Ισολογισμό, ενώ το επόμενο έτος το έλλειμμα διαγράφηκε.

Η ίδια η εταιρεία χρησιμοποιούσε τις μεθόδους LIFO και FIFO μέχρι της αρχές της δεκαετίας του 1990 όπου ανατέθηκε σε εξωτερικό συνεργάτη να πραγματοποιεί την απογραφή. Στόχος, της εταιρείας ήταν πάντα το λογιστικό απόθεμα να συμφωνεί με την απογραφή και το τελικό αποτέλεσμα του κάθε υποκαταστήματος να οδηγείται στα κεντρικά όπου όλα τα υποκαταστήματα θα συμμετείχαν σε μια συνολική απογραφή. Το 1992 οι απογραφές που έγιναν αποκάλυψαν μεγάλες διαφορές μεταξύ του λογιστικού και πραγματικού αποθέματος, όπου στην συνέχεια αντί να ταχτοποιήσει το έλλειμμα που προέκυψε στο λογιστικό απόθεμα μετέφερε τις διαφορές σε ένα λογαριασμό με όνομα « **Κατάστημα 100**» που στην πραγματικότητα ήταν κάτι το εικονικό. Ο συγκεκριμένος λογαριασμός συμπεριλήφθηκε στην συνολική απογραφή και στα τέλη του έτους το υπόλοιπο της απογραφής ξεπέρασε τα 20 εκατομμύρια δολάρια.

Το προσωπικό της εταιρείας ισχυρίστηκε ότι για το μεγάλο αυτό έλλειμμα ευθύνεται το σύστημα υπολογιστών που χρησιμοποιούσε η εταιρεία κάτι που αμφισβητήθηκε σύντομα. Ο λόγος όμως που προκλήθηκε το έλλειμμα δεν βρέθηκε ούτε στην συνέχεια όταν ανέλαβε η ελεγκτική εταιρεία **Arthur Andersen** με αποτέλεσμα το υπόλοιπο στο Κατάστημα 100 να παραμείνει και ο Richard Valade που ήταν εταίρος και ελεγκτής της Andersen συνηγόρησε να μην αποκαλυφθεί το έλλειμμα. Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς το 1993 ανακάλυψε τη διαφορά των 33,4 εκατομμυρίων δολαρίων στα αποθέματα και σύστησε στην εταιρεία να επαναδιατυπώσει τις οικονομικές της καταστάσεις του ίδιου αλλά και του προηγούμενου έτους, όπου το 1998 και μετά την αναθεώρηση που έκανε η εταιρεία τις επιβλήθηκαν κυρώσεις, στην ίδια αλλά και στους εργαζόμενους της.

Το συγκεκριμένο παράδειγμα απάτης οφείλεται σε πιέσεις για σύνταξη παραπλανητικών οικονομικών καταστάσεων από παράγοντες εκτός της οικονομικής μονάδας και συγκεκριμένα από τους ανταγωνιστές της, με σκοπό την βελτίωση της οικονομικής της κατάστασης. Η απάτη πραγματοποιήθηκε μέσω παραπλανητικής χρηματοοικονομικής αναφοράς εφόσον οι οικονομικές καταστάσεις σκόπιμα δεν παρουσίασαν το έλλειμμα της απογραφής των αποθεμάτων στο Ισολογισμό του 1992, αλλά οφείλεται ακόμα και σε υπεξαίρεση περιουσιακών στοιχείων λόγω ελλείμματος αποθέματος που είτε κλάπηκε είτε τα χρήματα που προορίζονταν για την αγορά του χρησιμοποιήθηκαν για άλλο σκοπό.

Ακόμα, καταπατήθηκαν και οι εσωτερικές δικλίδες ασφαλείας της εταιρείας επειδή το σύστημα παρακολούθησης των αποθεμάτων δεν ήταν εξελιγμένο με αποτέλεσμα να μην γίνεται ορθή απογραφή τους, αλλά και στην συνέχεια αποκρύφθηκαν λογιστικά γεγονότα που τα ποσά τους επηρέαζαν τις οικονομικές καταστάσεις. Επιπλέον, σε περίπτωση που οι δικλίδες ήταν ενεργές δεν θα γινόταν η απάτη με τον λογαριασμό «Κατάστημα 100».

Επειδή, τα αποθέματα είναι αρκετά ευαίσθητος λογαριασμός για μία επιχείρηση οι εσωτερικοί ελεγκτές θα έπρεπε να είχαν ένα σημαντικό βαθμό εξοικείωσης και πείρας επί της διαχείρισής τους. Ακόμα, έπρεπε να προτείνουν στην επιχείρηση αναθεώρηση και βελτίωση του συστήματος μηχανογράφησης και όσο θα ήταν δυνατό να κρατούσαν και οι ίδιοι αρχεία με την νομοθεσία κυρίως περί αποθεμάτων, καθώς και με την νομοθεσία που τηρεί η εταιρεία. Έτσι, θα ήταν ικανοί να προτείνουν αλλαγές όταν η εταιρεία Perry

χρησιμοποιώντας τις μεθόδους LIFO και FIFO ταύτιζε το λογιστικό με το πραγματικό απόθεμα. Φυσικά, το αρχείο των εσωτερικών ελέγχων με τις εκθέσεις από παλαιότερες χρήσεις θα τους βοηθούσε να ελέγξουν την πορεία των αποθεμάτων και την παρουσία ελλειμμάτων ή ταυτίσεων.

Οι εσωτερικοί ελεγκτές έπρεπε να εξετάσουν την πορεία των ανταγωνιστών επειδή αυτή ήταν σε ανοδική τροχιά και να υποθέσουν ότι θα δημιουργηθούν κίνητρα για απάτη. Επιπλέον, η ομάδα εσωτερικού ελέγχου έπρεπε να ελέγξει αν η εταιρεία Perry έχει δημιουργήσει εσωτερικό κανονισμό για τον τρόπο διαχείρισης των αποθεμάτων και να προτείνει βελτιώσεις όπου κρίνεται αναγκαίο και σε περίπτωση που δεν έχει θεσπιστεί κάτι τέτοιο να προτείνει την δημιουργία του. Ακόμα, να ελέγξει την πολιτική των εξουσιοδοτήσεων όσον αφορά τα αποθέματα και συγκεκριμένα ποιος υπογράφει τα παραστατικά πώλησης ή αγοράς, εάν τηρείται το βιβλίο αποθήκης και εάν υπάρχει σύστημα ενημέρωσης της διοίκησης για την πορεία της. Τέλος, να καθιέρωνε αιφνιδιαστικούς ελέγχους και φύλακες για την προστασία της αποθήκης.

Ο εσωτερικός ελεγκτής στην συγκεκριμένη μορφή απάτης θα έπρεπε να αμφισβητήσει το τεκμήριο «Κατάστημα 100», όσον αφορά την εγκυρότητα του και στην συνέχεια είτε να πάει ο ίδιος για φυσική εξέταση της γνησιότητας του χώρου που υποθετικά στεγαζόταν είτε να απορρίψει τελείως το συγκεκριμένο λογαριασμό. Σημαντικό σημείο, στο συγκεκριμένο κομμάτι της απάτης είναι η κρίση του ελεγκτή που θα έπρεπε να την χρησιμοποιηθεί έτσι ώστε να καταλάβει πως οι εγγραφές είναι ασυνήθιστες και θα αποδειχθούν παραπλανητικές συνδυαζόμενες με το τελικό αποτέλεσμα.

Στην συνέχεια του ελέγχου η ελεγκτική ομάδα θα έπρεπε να προχωρήσει στην εξέταση των κινήσεων και των συμπεριφορών των ανθρώπων στο σύνολο της εταιρείας. Συγκεκριμένα, να ελέγξει τις αντιδράσεις των μελών της διοίκησης σε διερευνητικά ερωτήματα που θα έθετε, να ζητήσει επιβεβαίωση από τους προμηθευτές και πελάτες της εταιρείας και ταύτιση παραστατικών, να προσπαθήσει να έχει ανεμπόδιστη πρόσβαση σε λογιστικά αρχεία και σε εγκαταστάσεις και να λάβει συγκεκριμένες αποφάσεις σε περιπτώσεις όπου η διοίκηση θα αντιδράσει στον τρόπο άσκησης του ελέγχου, σε καθυστέρηση από την διοίκηση στην παροχή τεκμηρίων και πληροφοριών προς διευκόλυνση του έργου της.

Οι εσωτερικοί ελεγκτές σε περίπτωση που ανακάλυπταν την απάτη από την εταιρεία θα έπρεπε αρχικά να κατανοήσουν την φύση της και δεύτερον να αξιολογήσουν το ποσοστό που επηρεάζει τις οικονομικές καταστάσεις. Ακόμα, εφόσον η απάτη έχει σημαντική επίπτωση επί των οικονομικών καταστάσεων να το συμπεριλάβει στην έκθεση του μαζί με τα σημεία που θεωρεί σημαντικά. Στο τέλος του έργου τους έπρεπε να κοινοποιήσουν τα αποτελέσματα της έρευνας τους, τα σημαντικά θέματα που προέκυψαν, τους λογαριασμούς που βασίστηκε η απάτη και το ποσοστό επίπτωσης που θα έχει η απάτη στην μελλοντική πορεία της εταιρείας.

Στην ανάλυση του μοντέλου **CRIME**:

- Το ρόλο των «**μαγείρων**» παίρνουν οι **Jerry Stone** και ο **Richard Valade** ο υφιστάμενος και τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου επειδή ενώ γνώριζαν το ποσό του ελλείμματος προτίμησαν να το αποκρύψουν, αλλά και συνηγόρησαν στην δημιουργία και την συντήρηση του Καταστήματος 100.

- Η «**συνταγή**» που χρησιμοποιήθηκε για την πραγματοποίηση της απάτης είναι η καταχώριση του ελλείμματος στο Κατάστημα 100, η προσπάθεια ταύτισης του λογιστικού με το πραγματικό απόθεμα και η απόκρυψη του ελλείμματος στον Ισολογισμό.
- Τα «**κίνητρα**» που οδήγησαν την εταιρεία Perry στην απάτη ήταν η συνεχόμενη πτωτική της πορεία και η ανοδική πορεία των ανταγωνιστών της.
- Ο «**έλεγχος**» από το άμεσα συνδεδεμένο περιβάλλον απουσίαζε εφόσον το διοικητικό συμβούλιο και τα ανώτερα διευθυντικά στελέχη συμμετείχαν στην απάτη, αλλά και από το άμεσο περιβάλλον μόνο η επιτροπή κεφαλαιαγοράς κατάφερε να αποκαλύψει την απάτη.
- Τα «**τελικά αποτελέσματα**» ήταν η επιβολή κύρωσης από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς στο **Jerry Stone** για την συμμετοχή του στην απάτη και την αδυναμία του να διορθώσει τις οικονομικές καταστάσεις, αλλά και την επιβολή κύρωσης στο **Richard Valade** επειδή επέτρεψε την δημιουργία του Καταστήματος 100. Η κατάληξη που είχε η **Perry Drugstores Inc** ήταν η εξαγορά της το 1994 από την **Rite Aid** στο ποσό των 132 εκατομμυρίων δολαρίων.

4.3 Το παράδειγμα της Parmalat

Το επόμενο παράδειγμα απάτης αφορά την εταιρεία **Parmalat**. Η συγκεκριμένη εταιρεία ιδρύθηκε το 1961 από τον Calisto Tanzi με σκοπό την παστερίωση γάλακτος. Αργότερα, κατάφερε να γίνει μια μεγάλη πολυεθνική εταιρεία επεκτείνοντας το πεδίο δράσης της, αποκτώντας διεθνή δραστηριότητα και ιδρύοντας εταιρείες, εντός (πχ Ολλανδία) αλλά και εκτός Ευρώπης σε χώρες με πρόσφορο φορολογικό έδαφος, όπως τα Νησιά Κέυμαν όπου από εκεί θα ξεκινούσε και η αποκάλυψη της απάτης της. Το 1990 η Parmalat είχε καταφέρει να μπει στο χρηματιστήριο του Μιλάνου και να έχει ένα τρομερό τζίρο με αποτέλεσμα η τιμή της μετοχής της να εκτοξευθεί και να αποτελεί δυνατό στοιχείο στο χρηματιστήριο. Η πτωτική πορεία της εταιρείας ξεκίνησε το 2003 όταν οι ελεγκτές της προσπάθησαν να βρουν το αποδεικτικό στοιχείο για μία επένδυση 500 εκατομμυρίων ευρώ στα Νησιά Κέυμαν σε μία εταιρεία με το όνομα **Epicurum** αλλά δεν τα κατάφεραν. Αμέσως, η **Standard and Poors** υποβάθμισε την τιμή της μετοχής της, ενώ η **Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς** την κάλεσε για να διευκρινίσει το ποσό. Τα δικαιολογητικά που προσκόμισε η Parmalat ήταν πλαστά και εκτός αυτού σύντομα αποκαλύφθηκε το χρέος της που άγγιζε τα 14 δισεκατομμύρια ευρώ, και το πλάνο που είχε σχεδιάσει με την ίδρυση ενός συνόλου υπεράκτιων εταιρειών. Στο σκάνδαλο της Parmalat συνεργός ήταν και το τμήμα της Grand Thornton στην Ιταλία όπου μετά την αποκάλυψη αποβλήθηκε από το σύνολο της Grand Thornton.

Το συγκεκριμένο παράδειγμα απάτης οφείλεται σε παρουσίαση παραπλανητικής χρηματοοικονομικής αναφοράς για τον λόγο ότι η εταιρεία σκοπίμως απέκρυπτε ποσά κατά την παρουσίαση των οικονομικών της καταστάσεων προς όφελος της. Όσον αφορά το τρίγωνο της απάτης οι ευκαιρίες είναι αυτές που οδήγησαν στην πραγματοποίηση της για τον λόγο ότι υπήρχαν ευνοϊκές συνθήκες. Συγκεκριμένα, οι ευνοϊκές φορολογικές συνθήκες στις χώρες όπου η Parmalat εγκαθιστούσε εξωχώριες εταιρείες, αλλά και η

απουσία ελέγχου οποιασδήποτε μορφής (πχ εσωτερικού, εξωτερικού) με σκοπό την επαλήθευση των λογιστικών κινήσεων στο σύνολο της εταιρείας.

Ακόμα, οι δικλίδες εσωτερικού ελέγχου της εταιρείας ήταν αρκετά αδύναμες για να στηρίξουν έναν «κολοσσό». Σε περίπτωση που ο ιδρυτής της εταιρείας Calisto Tanzi θέσπιζε κουλτούρα εντός της επιχείρησης που θα επέβαλλε ισχυρό εσωτερικό σύστημα ελέγχου, σαφώς οι δικλίδες θα είχαν αποτρέψει την απάτη ή θα την αποκάλυπταν στο πρώιμο στάδιο της. Οι εσωτερικοί ελεγκτές από την πλευρά τους έπρεπε να μελετήσουν το μείζον θέμα της δράσης των εξωχώριων εταιρειών. Στο αρχικό στάδιο θα έπρεπε να εξετάσουν τα τεκμήρια που θα τους παρείχαν πληροφορίες για τους λόγους εγκατάστασης σε χώρες που είναι ασυνήθιστη η εγκατάσταση μιας επιχείρησης. Ακόμα, και να έβρισκαν λόγο εγκατάστασης σε συγκεκριμένη χώρα με ευνοϊκό φορολογικό καθεστώς θα έπρεπε να εξετάσουν πόσο αποδοτική είναι η εγκατάσταση και πόσο συμφέρει οικονομικά τον όμιλο μια τέτοια επιλογή.

Σημαντικό στοιχείο στα χέρια των εσωτερικών ελεγκτών θα ήταν τα πορίσματα και οι εκθέσεις προηγούμενων ετών προερχόμενες από τον εξωτερικό έλεγχο, αλλά αποδείχθηκε ότι η Grand Thornton λειτουργούσε εσφαλμένα. Οι εσωτερικοί ελεγκτές όμως είχαν ενδείξεις στην διάθεση τους για την αποκάλυψη της λογιστικής απάτης. Αρχικά, ο Calisto Tanzi τοποθετήθηκε σε ηγετική θέση στον σύνδεσμο βιομηχάνων στην Ιταλία αλλά και μέσα στην ίδια του την εταιρεία κατείχε σημαντικά πόστα. Επιπλέον, ένδειξη απάτης για τους εσωτερικούς ελεγκτές αποτελεί και το σύνολο των συνδεδεμένων μερών. Οι ίδιοι οφείλουν να έχουν πλήρη γνώση των συναλλαγών και σχέσεων και να έχουν στην διάθεση τους τεκμήρια. Επιπλέον, η νομοθεσία της Ιταλίας επέβαλλε αλλαγή της ελεγκτικής εταιρείας μετά από ένα χρονικό διάστημα. Η Grand Thornton δεν σταμάτησε ποτέ να ασκεί έλεγχο επί των μερών της Parmalat επειδή ποτέ δεν αντικαταστάθηκε από την Deloitte & Touch εξ ολοκλήρου, αλλά συνέχισε να ασκεί έλεγχο στην θυγατρική με όνομα Bonlat. Τελευταία ένδειξη απάτης αποτελεί ότι η εταιρεία είχε στελεχωθεί από συγγενικά πρόσωπα του Calisto Tanzi που δεν είχαν κατανεμηθεί λειτουργικά εντός της οικονομικής μονάδας.

Το μοντέλο CRIME για την Parmalat εξάγει τα εξής συμπεράσματα:

- Ο **Calisto Tanzi** παίρνει τον τίτλο του «**μάγαιρα**» για τον λόγο ότι ο ίδιος σχεδίασε την απάτη. Ακόμα, οι ελεγκτές της **Grand Thornton** συμμετείχαν στην απάτη επειδή πραγματοποιούσαν τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων της Parmalat χωρίς να είναι αντικειμενικοί.
- Η «**συνταγή**» που χρησιμοποιήθηκε είναι το μεγάλο δίκτυο των εξωχώριων εταιρειών που είχε εγκαταστήσει η Parmalat ανά τον κόσμο και η προσκόμιση πλαστών εγγράφων για την τεκμηρίωση των συναλλαγών της.
- Τα «**κίνητρα**» που οδήγησαν στην πραγματοποίηση της απάτης είναι η προσπάθεια για κερδοφορία και η άνοδος της τιμής της μετοχής στο χρηματιστήριο.
- Ο «**έλεγχος**» αρχικά από το άμεσα ενδιαφερόμενο περιβάλλον της επιχείρησης αδυνατούσε να λειτουργήσει βάσει των κανόνων και των αρχών που είναι θεσπισμένος, ενώ στην συνέχεια το έμμεσα ενδιαφερόμενο περιβάλλον της εταιρείας λόγω της πολύπλοκης οργάνωσης της, αλλά και

για τον λόγο ότι αποτελούνταν από το συγγενικό κύκλο του ιδιοκτήτη δεν είχε εκφράσει αντιρρήσεις για τον τρόπο λειτουργίας.

- Τα «**τελικά αποτελέσματα**» για την εταιρεία Parmalat ήταν η υποβάθμιση της από την Standard and Poors, η πτώση της τιμής της μετοχής της και στο τέλος η κατάρρευση της. Όσον, αφορά την Grand Thornton το παράρτημα της Ιταλίας αποβλήθηκε από το σύνολο της εταιρείας ενώ οι ελεγκτές της Deloitte & Touch κλήθηκαν να δώσουν εξηγήσεις για τις ενέργειες τους.

Στο τελευταίο κομμάτι του κεφαλαίου θα γίνει αναφορά για την επιστήμη που ονομάζεται ελεγκτική της απάτης. Το συγκριμένο μοντέλο αναπτύχθηκε προκειμένου να βοηθήσει στην πρόληψη απάτης αλλά και στην εξαγωγή συμπερασμάτων σε περιπτώσεις όπως η υπεξαίρεση χρημάτων, η φοροδιαφυγή και η παραπλανητική παρουσίαση οικονομικών καταστάσεων. Η ελεγκτική απάτης διαφέρει από την ελεγκτική επιστήμη όσον αφορά το είδος της εργασίας των προσώπων που συμμετέχουν στην κάθε μία. Στην ελεγκτική της απάτης οι ελεγκτές δρουν με γνώμονα ιδιορρυθμίες στις λογιστική πορεία μιας επιχείρησης, ενώ οι εσωτερικοί και οι εξωτερικοί ελεγκτές κινούνται με σκοπό την εύρεση σφαλμάτων και παραλείψεων. Οι απάτες πραγματοποιούνται συνήθως στις περιπτώσεις όπου ο έλεγχος είναι ανύπαρκτος, το προσωπικό της επιχείρησης δεν είναι κατάλληλα εκπαιδευμένο και επικρατεί διαφθορά στην οικονομική μονάδα.

Ο ελεγκτής απάτης θα πρέπει να πραγματοποιήσει τις παρά κάτω κινήσεις έτσι ώστε να επιτελέσει αντικειμενικά και με επιτυχία το έργο του να ελέγξει την δομή του συστήματος εσωτερικού ελέγχου και να βρει τα ευάλωτα σημεία του, να κρίνει και να δημιουργήσει σενάρια μετά από σχετική έρευνα που θα διεξάγει στην οικονομική μονάδα, να ερευνήσει τις συναλλαγές και τις κινήσεις της εταιρείας και να τις τεκμηριώσει μέσω παραστατικών και να εξετάσει κινήσεις που είναι εκτός της συνήθους δράσης της οικονομικής μονάδας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μέσω της μελέτης και της εργασίας αναλύθηκε ο Εσωτερικός Έλεγχος ως θεσμός, αλλά και η νομική βάση που στηρίζεται, οι λειτουργίες που προσφέρει μέσα στην επιχείρηση, τα πλεονεκτήματα στην περίπτωση από τη σύσταση ενός ισχυρού συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου και τα μειονεκτήματα στην περίπτωση που δεν υπάρχει και ο τρόπος δράσης του στην πράξη μέσω της ανάλυσης των παραδειγμάτων απάτης.

Στην εργασία παραθέτονται και ορισμοί εννοιών που είναι συνδεδεμένες με τον Εσωτερικό Έλεγχο αλλά και με την Ελεγκτική γενικότερα. Αναλύονται οι κινήσεις που πρέπει να γίνονται από τα πρόσωπα που ασκούν τον έλεγχο, μέσα στη χρήση, και ο τρόπος συνεργασίας εξωτερικών και εσωτερικών ελεγκτών.

Η διαβεβαίωση από τη διοίκηση ότι τηρείται η νομοθεσία που αφορά τη δράση μιας εταιρείας πλέον δεν είναι αρκετή. Κρίνεται αναγκαίο να ελέγχεται στο σύνολο της η επιχείρηση ότι τηρεί τις αρχές και τους κανόνες που κρίνουν τη λειτουργία της και ότι παρακολουθεί κάθε καινούρια διάταξη που την αφορά. Στο τέταρτο κεφάλαιο, όπου γίνεται αναφορά σε θεωρητικό και πρακτικό επίπεδο για την απάτη γίνεται αντιληπτό ότι οι Εσωτερικοί Ελεγκτές με δεδομένες γνώσεις και εμπειρία είναι τα πρώτα άτομα που θα καταφέρουν να αναγνωρίσουν μία παράβαση του νόμου. Βεβαίως, λαμβάνοντας πάντα υπόψη τους παράγοντες που ενεργούν για την αναγνώριση της όπως οι πολύπλοκες χρηματοοικονομικές καταστάσεις και στρατηγικές, το μέγεθος και το χρονικό λειτουργίας της επιχείρησης, το εύρος ανεξαρτησίας που του παρέχεται, να εκτελεί εργασίες που αφορούν αποκλειστικά και μόνο τις ανάγκες του ελέγχου και καθώς να πληροί ο ίδιος τα κριτήρια που είναι αναγκαία ώστε να ασκεί ορθά τα καθήκοντα του.

Το συμπέρασμα που απορρέει για τον εσωτερικό έλεγχο δείχνει ότι το επάγγελμα του Εσωτερικού Ελεγκτή πρέπει να γίνει αναπόσπαστο κομμάτι της δομής και της κουλτούρας των επιχειρήσεων. Κατά την ίδρυση μιας εταιρείας το τμήμα του Εσωτερικού Ελέγχου οφείλει να είναι από τα πρώτα που θα δημιουργηθεί και να απαρτίζεται από ελεγκτές με ικανότητες. Επιπλέον, για να είναι αποτελεσματικό και αποδοτικό οφείλει να διαμορφωθεί ξεχωριστά για τις ανάγκες που έχει κάθε τμήμα της επιχείρησης και να προσαρμόζεται όπου κρίνεται αναγκαίο. Ο Εσωτερικός Έλεγχος ασκείται συνδυαστικά και με τη συνεργασία πολλών τμημάτων, έτσι δεν θα πρέπει να υποτιμηθεί το έργο του εφόσον αποτελεί συστατικό στοιχείο για αποτελεσματική εταιρική διακυβέρνηση. Το πεδίο δράσης του «απλώνεται» στο σύνολο της επιχείρησης και η συνεισφορά του είναι σημαντική για μία επιχείρηση, έτσι γίνεται αντιληπτό πως η ορθότητα του εσωτερικού ελέγχου βασίζεται αρκετά στο βαθμό ικανοποίησης του ελεγκτή. Η ικανοποίηση του που εξαρτάται αρχικά από την πλήρη παροχή από την μεριά της διοίκησης για πληροφορίες και στοιχεία που θα κρίνονται αναγκαία αλλά και θα βοηθήσουν τον έλεγχο αλλά και από την αμοιβή του όσον αφορά τις διαδικασίες που θα επιτελέσει. Ο ελεγκτής για να είναι αντικειμενικός πρέπει να είναι απαλλαγμένος από οικονομικά οφέλη, που οδηγούν σε απάτη.

Ο εσωτερικός έλεγχος προσφέρει τα οφέλη του στην επιχείρηση του ενημερώνοντας τη διοίκηση μελετώντας αποτελέσματα που πετυχαίνει εντός της χρήσης αλλά και τα προγενέστερα, συνεισφέρει στη βελτίωση της λειτουργικότητας και βοηθά στη λήψη αποφάσεων. Στην Ελλάδα, δεν είναι όμως

ανεπτυγμένος συγκριτικά με άλλες χώρες του εξωτερικού, κυρίως λόγω της δυσπιστίας και της έλλειψης εκπαιδευμένων προσώπων. Στη χώρα μας αρκετές επιχειρήσεις επιχειρούν να αντικαταστήσουν το κομμάτι του εσωτερικού ελέγχου μέσω της τεχνολογίας. Οργανώσεις όπως το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελέγχων, θα μπορούσαν να ενισχύσουν την ένταξη του στις επιχειρήσεις.

Από την αναφορά που έγινε στο δεύτερο κεφάλαιο προκύπτει ότι ο Εσωτερικός Έλεγχος έχει μεγάλη συνεισφορά στη διαχείριση του κινδύνου. Ένα ισχυρό σύστημα διαχείρισης των κινδύνων σχεδιάζεται και πραγματοποιείται με την συνεργασία της διοίκησης του Εσωτερικού και του εξωτερικού Ελέγχου. Η διαχείριση του κινδύνου θα πρέπει να σχεδιάζεται κατά την έναρξη των εργασιών της επιχείρησης, όπου θα σχεδιάζονται δικλίδες ασφαλείας λαμβάνοντας υπόψη το εσωτερικό και το εξωτερικό περιβάλλον. Όταν το σύστημα διαχείρισης του κινδύνου είναι αναποτελεσματικό, ο εσωτερικός έλεγχος προχωράει στην εκτίμηση της κατάστασης σε συνεργασία με τη διοίκηση με σκοπό τη λήψη μέτρων για τον περιορισμό του. Σε περίπτωση, όμως, που το σύστημα είναι ισχυρό και αξιόπιστο ο εσωτερικός έλεγχος λειτουργικά συμβουλευτικά και σε δεύτερο ρόλο. Η έλλειψη διαχείρισης του κινδύνου ή ο λάθος χειρισμός του θα επιφέρει δυσμενή αποτελέσματα.

Τέλος, οι μέλλοντες Εσωτερικοί Ελεγκτές οφείλουν να είναι εφοδιασμένοι με τα αποδεκτά κριτήρια άσκησης των καθηκόντων τους και να ενημερώνονται πλήρως για τις αλλαγές στην νομοθεσία εντός και εκτός του νομικού περιβάλλοντος που λειτουργούν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

- Καζαντζής Χ., (2006), Ελεγκτική & Εσωτερικός Έλεγχος, Μια συστηματική προσέγγιση εννοιών αρχών και κανόνων, εκδόσεις Business Plus, Πειραιάς.
- Λουμιώτης Β. και Τζίφας Β., (2012), Βασικές Οδηγίες Εφαρμογής Διεθνών Προτύπων Ελέγχου, εκδόσεις ΣΤΑΜΟΥΛΗ, Αθήνα
- Λουμιώτης Β., (2013), Πρακτικά Θέματα Εφαρμοσμένης Ελεγκτικής των Επιχειρήσεων, ΣΤΑΜΟΥΛΗ, Αθήνα
- Μπατσινίλας Ε. και Πατατούκας Κ., (2012), Σύγχρονη Λογιστική – Τόμος Α & Β 2^η Έκδοση, εκδόσεις ΣΤΑΜΟΥΛΗ, Αθήνα
- Νεγκάκης Χ. και Ταχυνάκης Π., (2013), Σύγχρονα Θέματα Ελεγκτικής & Εσωτερικού ελέγχου, εκδόσεις ΔΙΠΛΟΓΡΑΦΙΑ, Αθήνα
- Νεγκάκης Χ., (2015), Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς – Ειδικά Θέματα, Θεσσαλονίκη
- Νεγκάκης Χ., (2015), Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς – Θεωρία και Εφαρμογές, Θεσσαλονίκη
- Ντζανάτος Δ., (2008), Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα με απλά λόγια και οι διαφορές τους από τα ελληνικά, εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα
- Σγουρινάκης Ν., Βλησμάς Ο., Μιχελινάκης Β. και Ναούμ Β., (2015), Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, εκδόσεις Οικονομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Douglas P., Jason S., Wood D., (2008), Internal Audit Quality and Earnings Management
- William L. F., Gramling A., Maletta M, (2001) The Contribution of Internal Audit as a Determinant of External Audit Fees and Factors Influencing this Contribution
- Marshall G, Jordan D. και Kurt P, (1999), The Effects of Internal Audit Outsourcing on Perceived External Auditor Independence
- Yardimcioglu M., Woodbury D. (2009), ACADEMY OF ACCOUNTING AND FINANCIAL STUDIES JOURNAL, Dream Catchers Group
- Goodwin-Stewart J. and Kent P., (2006), The relation between external audit fees, audit committee characteristics and internal audit
- Ramamoorti S., (2003), INTERNAL AUDITING: HISTORY, EVOLUTION, AND PROSPECTS, The Institute of Internal Auditors Research Foundation
- Spira L. and Page M., (2001), RISK MANAGEMENT: THE REINVENTION OF INTERNAL CONTROL AND THE CHANGING ROLE OF INTERNAL AUDIT

- Michael Page and Laura F Spira, (2004), the Turnbull, Internal Control and Risk Management: The Developing Role of Internal Audit, The Institute of Chartered Accountants of Scotland

ΞΕΝΗ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

- Chow C., (2001), The Demand for External Auditing : Size, Debt and Ownership Influences
- Rehana F., (2010), co-operation between Internal and External Auditors : A Comparative Study on nationalized and Foreign Banks in Bangladesh
- Baysinger B. and Hoskisson R., (1990), The Composition of Boards of Directors and Strategic Control: Effects on Corporate Strategy, The Academy of Management Review
- Sarens G. and De Beedle I., (2006). The Relationship between Internal Audit and Senior management : A Qualitive Analysis of Expectations and Perceptions, International Journal of Auditing
- Selim G. and Mcnamee D. (1999), The risk management and Internal Auditing Relationship: Developind and Validating a Model, International Journal of Auditing
- Prawitt D., Glover S. and Wood D., (2007), INTERNAL AUDIT SOURCING ARRANGEMENT AND THE EXTERNAL AUDITOR'S RELIANCE DECISION, Contemporary Accounting Research

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

- Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών, www.hiia.gr
- Οργανισμός Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, www.ifrs.org
- Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών, www.soel.gr
- Χρηματιστήριο Αθηνών , www.ase.gr
- Αμερικανικό Ινστιτούτο Ορκωτών Λογιστών, www.aicpa.org